

Stichting Het Zeeuwse Landschap

Jaarverslag 2025

CBF Keur

Stichting Het Zeeuwse Landschap is gecertificeerd door het Centraal Bureau Fondsenwerving

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Jaarverslag	5
1 Bestuursverslag	6
2 Toezichtsverslag	15
3 Activiteitenverslag	16
Jaarrekening	23
Balans per 31 december 2025 Stichting Het Zeeuwse Landschap	24
Staat van baten en lasten 2025 Stichting Het Zeeuwse Landschap	25
Grondslagen van balanswaardering en resultaatbepaling	27
Toelichting op de balans Stichting Het Zeeuwse Landschap	31
Toelichting op de staat van baten en lasten Stichting Het Zeeuwse Landschap	38
Financiële verantwoording Integrale kostensubsidie 2025	42
Gebeurtenissen na balansdatum	44
Statutaire bepalingen omtrent de verdeling van het resultaat	45
Ondertekening van de jaarrekening	46
Overige gegevens	47
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	48
Bijlagen	52
Bijlage 1 - Raad van Bestuur	53
Bijlage 2 - Bezoldiging directie	54
Bijlage 3 – Verantwoordingsverklaring	55
Bijlage 4 - Nevenfuncties Raad van Bestuur en Raad van Toezicht	57
Bijlage 5 - Samenstelling Natuurwetenschappelijke Adviescommissie	58
Bijlage 6 - Financiële verantwoording Postcode Loterij 2025	59
Bijlage 7 - Inhoudelijke verantwoording Integrale kostensubsidie 2025	63

Voorwoord

Met genoegen presenteren wij hierbij het jaarverslag 2025 van Stichting Het Zeeuwse Landschap. Het jaarverslag geeft een beeld van de werkzaamheden van de Stichting en de ontwikkelingen in de natuur, het landschap en het daarbij behorende erfgoed van de Stichting in het afgelopen jaar.

In het jaarverslag wordt de naam Stichting Het Zeeuwse Landschap afgekort tot Het Zeeuwse Landschap of HZL. Dit jaarverslag is ook te vinden op de website van Het Zeeuwse Landschap, <https://www.hetzeeuwselandschap.nl/over-ons/waar-we-voor-staan>, net zoals ons publieksverslag over 2025.

Jaarverslag

1. Bestuursverslag

1.1 Doelstelling, missie en visie

In 2025 heeft Het Zeeuwse Landschap voor het tweede jaar uitvoering gegeven aan het meerjarenplan 2024-2027 gebaseerd op onze missie:

“Wij beschermen Zeeuwse natuur, landschap en het daarmee verbonden erfgoed voor nu en voor de generaties na ons.”

Het Zeeuwse Landschap gelooft er in dat natuur een grote intrinsieke waarde heeft: het is het fundament van het leven op aarde. Een natuurlijke omgeving zorgt voor een duurzaam bestaan voor ons nu én voor de generaties na ons. Wij geloven in een Zeeland waar het belang van natuur, landschap en erfgoed onderkend wordt. Onze drijfveer is om een gezond, veerkrachtig en biodivers Zeeland door te geven aan onze (klein)kinderen. Waar landschap en erfgoed bijdragen aan een herkenbare streekidentiteit. En waarin mens en natuur goed samengaan en elkaar versterken.

In Zeeland beschermen, beheren en ontwikkelen we de natuur, het landschap en het daaraan verbonden erfgoed in onze terreinen én daarbuiten. Op verschillende manieren zorgen we voor breed maatschappelijk en politiek draagvlak voor ons gedachtegoed geven zo een stem aan wat zich niet kan verweren.

We zijn specialisten in ons vak, geworteld in de regio, betrokken en gedreven. Onze expertise ligt op het vlak van natuur, landschap en erfgoed, in het bijzonder bij beheer, educatie, communicatie en handhaving. Wij gebruiken onze kennis, ervaring en netwerk voor concrete acties die leiden tot het langdurig behoud van natuur, landschap en erfgoed in Zeeland.

Onze doelen:

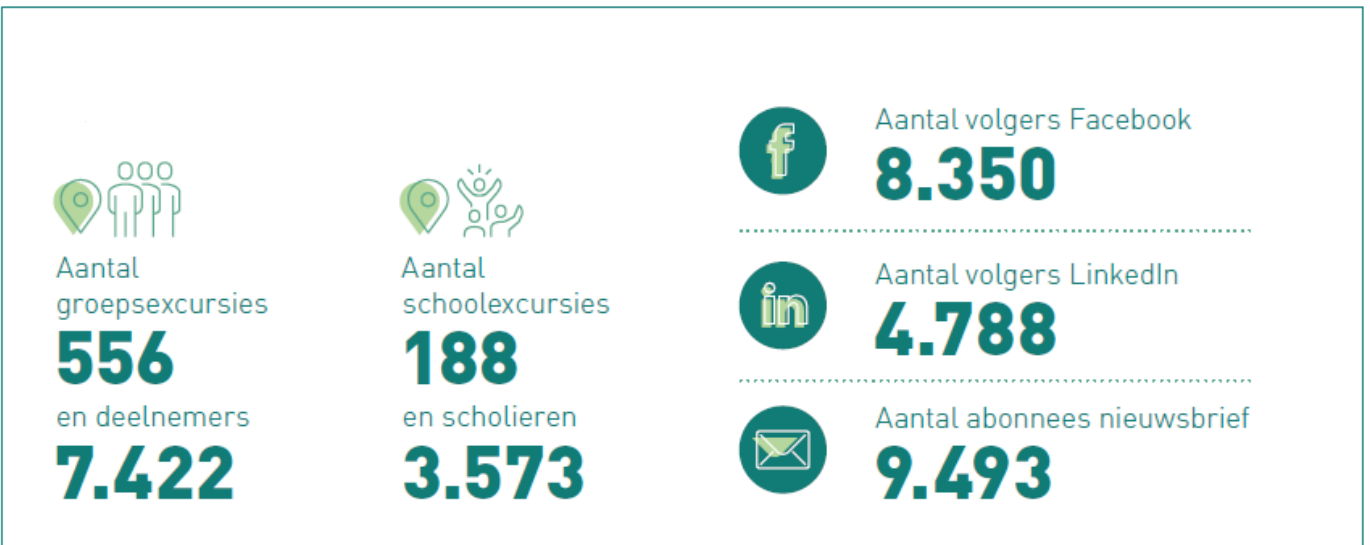
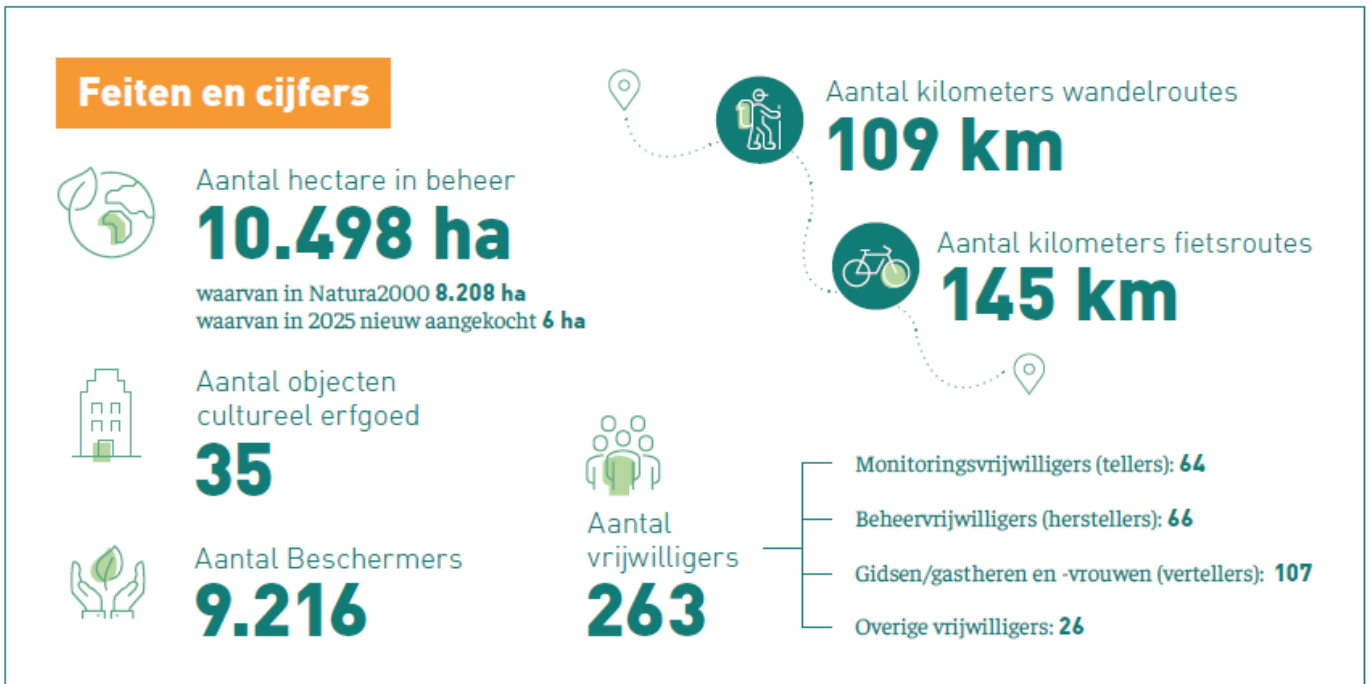
1. Beschermen en ontwikkelen van robuuste natuur
2. Behoud en ontwikkeling van karakteristieke landschappen
3. Ons cultuur-historisch gebouwd erfgoed toekomstbestendig maken
4. Stem geven aan natuur, landschap en erfgoed
5. Vergroten van verbinding van mensen met natuur, landschap en erfgoed

Naast de externe doelen hebben we interne doelen:

1. Een financieel gezonde organisatie
2. Aandacht voor onze medewerkers

1.2 Doelrealisatie

De feiten en cijfers over 2025:

1.3 Financieel beleid

Financieel resultaat

Financieel is het jaar 2025 met een positief resultaat afgesloten. Het exploitatiesaldo van Het Zeeuwse Landschap bedroeg € 836k. Ten opzichte van een verwacht resultaat (goedgekeurde begroting 2025) van negatief € 471k.

Het resultaat 2025 is als volgt bestemd:

<i>Reserve</i>	<i>Mutatie</i>	<i>Bedrag x € 1.000</i>
Continuïteitsreserve	Toevoeging	330
Bestemmingsfonds beheer	Onttrekking	-50
Bestemmingsreserve afschrijvingen	Onttrekking	-100
Bestemmingsfonds Postcode Loterij	Toevoeging	511
Bestemmingsfonds Het Zeeuwse Natuurfonds	Toevoeging	145
Exploitatiesaldo		836

Analyse van het resultaat (exploitatiesaldo)

De positieve afwijking van € 624k tussen de gerealiseerde toevoeging aan de continuïteitsreserve (€ 330k) en de begrote onttrekking (€ -294k) van de continuïteitsreserve 2025 wordt voornamelijk veroorzaakt door onderstaande afwijkingen:

<i>Afwijking</i>	<i>Bedrag x € 1.000</i>
Voordeel door hogere incidentele bijdrage van loterijorganisaties.	125
Voordeel uit hogere overige opbrengsten, zoals huur opbrengsten, entree gebieden, boekwinst activa, etc.	62
Voordeel op de personeelskosten (salarissen); o.a. door latere invulling van begrote vacatures, lagere werkgeverslasten en latere ingang CAO verhoging dan begroot.	73
Voordeel op overige personeelskosten door lagere verlofuren per einde boekjaar (€ 48k) en lagere opleidingskosten	51
Voordeel door lagere kosten uitbesteed werk beheer. In het uitbesteed werk is voor 2025 € 175k begroot met betrekking tot de begrazing in Saeftinghe. De ondertekening van de begrazingsovereenkomsten is begin 2026 rond gekomen er zijn derhalve geen uitbetalingen / kosten in 2025 geweest. Samen met lagere lasten op enkele andere posten uitbesteed werk goed voor € 226k. De verlaging van deze kosten heeft niet geleid tot achterstanden of lagere kwaliteit in het beheer.	226
Voordeel door lagere kosten marketing en communicatie.	51
Voordeel op gerealiseerde rentebaten	76
Voordeel door lagere kosten diverse posten, per saldo	18
Nadeel door lagere subsidie SNL (€ 79k) en hogere overige subsidies € 21k (effect van stelselwijziging SNL in 2024 bedraagt € 79k nadelig voor het jaar 2025)	-58
Totaal	624

Resultaat na mutaties reserves en fondsen

Het resultaat 2025 ná mutaties van reserves en fondsen (toevoeging continuïteitsreserve) bedraagt positief € 330k. Begroot was een onttrekking aan de continuïteitsreserve van € 294k. Daarmee een verschil van € 624k voordelig.

Van het resultaat ad. € 836k wordt € 511k onttrokken voor uitstaande verplichtingen voor nog uit te voeren projecten (bestemmingsfonds PL), € 145k onttrokken ten gunste van het Zeeuwse Natuur Fonds (hiervoor zijn projectdonaties ontvangen met dit specifieke doel), volgt een onttrekking van € 100k ten gunste van de bestemde reserve afschrijvingen en een toevoeging ad. € 50k aan het resultaat ten laste van de reserve beheer.

Het hierna resterende saldo ad. € 330k zal worden toegevoegd aan de continuïteitsreserve als buffer ten behoeve van eventuele toekomstige exploitatietekorten.

Baten

De baten bestaan uit diverse onderdelen. Er kan sprake zijn van eenmalige of jaarlijks terugkerende baten

- De baten van particulieren bestaan uit donaties, nalatenschappen en giften. Donaties en giften zijn jaarlijks terugkerend maar niet contractueel vastgelegd.
- De baten van bedrijven bestaan uit sponsoring in de vorm van terreinadopties zowel eenmalig als regulier. Deze liggen contractueel vast voor een aantal jaren.
- De baten van loterijorganisaties zijn de baten van de Postcode Loterij en zijn jaarlijks terugkerend voor de periode 2021 – 2025.
- De baten van subsidies van overheden bestaan o.a. uit jaarlijks terugkerende en contractueel vastgelegde SNL, IKS en DZN-subsidies.
- Daarnaast worden jaarlijks diverse incidentele projectsubsidies ontvangen; dit betreft eenmalige opbrengsten, wel soms voor meer dan één jaar.
- De overige baten zijn opbrengsten uit de pacht, verhuur van panden, verkoop artikelen. Dit zijn meestal jaarlijks terugkerende baten.

Fondsenwervingsmethode(n)

Met de implementatie van een nieuwe website is het voor particulieren naast de offline giftenmailingsacties ook online mogelijk tot het doen van eenmalige giften en/of een structurele donaties via (maandelijkse/jaarlijkse) incasso. Als particulieren een grotere schenking of nalatenschap overwegen, gaan we in gesprek over de mogelijkheden.

Beleggingen

Eind 2024 is het besluit genomen en de opdracht gegeven de effecten te verkopen. Deze verkoop is grotendeels in 2024 afgewikkeld; het laatste deel is in 2026 afgewikkeld.

Reserves en fondsen

In de jaarrekening zijn de doelstellingen van de verschillende reserves en fondsen nader toegelicht. Per 31 december 2025 is het totaal aan reserves en fondsen € 13.409k op een balanstotaal van € 22.252k. Vrij vermogen daarvan is € 2.476k. De bestemmingsfondsen hebben een daadwerkelijke bestemming/verplichting. Enerzijds nog verplichtingen tot uitvoeren van projecten waaronder renovaties, anderzijds middelen gekoppeld aan bezit van landbouwgronden.

De bestemmingsreserves hebben een daadwerkelijke bestemming en daarmee is de continuïteitsreserve vrij besteedbaar.

Per 31 december 2025 laat de balans van Het Zeeuwse Landschap een hoog saldo liquide middelen zien en een aanzienlijke vermogenspositie. Het Zeeuwse Landschap heeft daarentegen verplichtingen met betrekking tot ontvangen middelen. Denk daarbij aan de realisatie van diverse projecten in Saeftinghe, de realisatie van Welkom in Waterdunen, kwalitatieve verplichting ten aanzien van beheer en onderhoud van specifieke elementen in Waterdunen, de besteding van de loterijgelden naast diverse andere projecten die verder uitgevoerd zullen worden. Middels een liquiditeitsplanning beheerst Het Zeeuwse Landschap de liquiditeit.

1.4 Belangrijkste risico's en onzekerheden

Het Zeeuwse Landschap is gestart met een risicoanalyse waarbij het risicobeleid en de inbedding daarvan in 2026 verder vormgegeven wordt. Mogelijke bedreigingen in de realisatie van onze doelstellingen hebben onze aandacht en worden ook besproken ter bepaling van de wijze waarop we met deze risico's omgaan.

Continuïteit

Voor het realiseren van haar doelen en taken is Het Zeeuwse Landschap grotendeels afhankelijk van subsidies. Deze worden volgens wettelijke bepalingen of regelingen toegekend door overheden op landelijk, provinciaal en gemeentelijk niveau. De continuïteit van wet- en regelgeving is gevoelig voor politiek-bestuurlijke invloeden. Het Zeeuwse Landschap anticipeert hierop door de afhankelijkheid van subsidies te verminderen en door invloed uit te oefenen op beleidsontwikkelingen, samen met andere organisaties zoals onze koepel LandschappenNL.

Aflopende erfpacht (buitendijkse gebieden)

Circa 50% van het areaal dat Het Zeeuwse Landschap in beheer heeft, is gebaseerd op erfpachtovereenkomsten. Vanaf 2030 lopen diverse erfpachten af. Momenteel is niet duidelijk of en hoe die overeenkomsten verlengd gaan worden. Het mogelijk wegvallen van dit beheerareaal zou grote consequenties hebben en daarmee impact op de organisatie. Daarnaast bestaat de kans dat dit impact heeft op de beheer kwaliteit van deze terreinen. Aangezien Het Zeeuwse Landschap niet als enige hiermee te maken heeft, wordt hier gezamenlijk met de koepel LandschappenNL aandacht voor gevraagd en wordt nagedacht over alternatieven om uiteindelijk het beheer van deze terreinen te behouden en de natuurkwaliteit te kunnen blijven garanderen.

Biodiversiteit onder druk

Ondanks de inspanningen in het beheer van onze terreinen, staat de kwaliteit van de natuur onder druk en lopen we het risico dat natuur- en landschapswaarden verloren gaan en dat we daarmee niet aan onze verplichtingen vanuit de subsidievoorwaarden kunnen voldoen. Klimaatverandering, stikstof, toenemende invloed van exoten en toenemende recreatiedruk liggen hier aan ten grondslag. Extra inspanningen zijn nodig en daarvoor spant Het Zeeuwse Landschap zich in om aanvullende middelen te verkrijgen om de natuur- en landschapswaarden te beschermen en in stand te houden.

1.5 Organisatiestructuur en governance

Voor een uitgebreide omschrijving van de taak en werkwijze van de directeur-bestuurder en van de Raad van Toezicht, wordt verwezen naar de statuten van stichting.

Raad van Toezicht

De directeur-bestuurder is belast met het bestuur en is verantwoordelijk voor de financiële positie en haar resultaten. De Raad van Toezicht heeft een toezichthoudende rol, staat de directeur-bestuurder met raad en daad terzijde en houdt toezicht op het gevoerde beleid. De Raad van Toezicht bestaat uit 5-7 personen die worden benoemd voor een periode van 4 jaar (met ingang van 2025), met de mogelijkheid van herbenoeming voor een periode van nogmaals 4 jaar. Bij werving van een nieuw lid, wordt voorafgaand een profielschets van de te zoeken kandidaat opgesteld.

Het rooster van herbenoeming en aftreden van de zittende leden is als volgt (per 31 december 2025):

Naam	Aanvang	Herbenoeming	Aftreden
C.M.M. Schönknecht	2023	2028	2032
J.H. Kousemaker	2016	2021	2026
F.P.B. Visscher	2019	2024	2029
M.J.D.C. Vogelzang	2022	2027	2031
E.C.L. Martijn	2024	2029	2033
E.H.A. Sandberg	2024	2029	2033
E.L.G. van Kampen	2025	2029	2033

De Raad van Toezicht vergadert tenminste viermaal per jaar in aanwezigheid van de directeur-bestuurder. Het verslag van de Raad van Toezicht is opgenomen als hoofdstuk 2 van de jaarverslaggeving. Voor een compleet overzicht van de namen en functies van de leden wordt verwezen naar bijlage 4.

Natuurwetenschappelijke Adviescommissie

De Natuurwetenschappelijke Adviescommissie (NWA) is een natuur-inhoudelijke klankbordgroep, bedoeld om met brede externe expertise plannen van HZL te toetsen: belangrijk voor het bewaken van de kwaliteit van ons beheer, beleid en inrichting. In ieder stadium van planvorming kan om richting, advies of revisie gevraagd worden voor iets wordt ondernomen of definitief besloten wordt. De NWA bestaat uit externe specialisten die gezamenlijk over een breed kennisveld beschikken en komen 2 keer per jaar bijeen, waarbij ook een gerelateerd veldbezoek georganiseerd wordt. De samenstelling van de NWA is weergegeven in bijlage 5.

Beschermersraad

In 2025 is de Beschermersraad gestart nadat afscheid is genomen van de Raad van Advies. De Beschermersraad denkt op verzoek van de directeur-bestuurder mee over actuele thema's waar HZL zich mee bezig houdt. Daarnaast hoort de organisatie wat er leeft bij (een deel van) de Beschermers om voeling te houden met de achterban. Per 31 december 2025 bestaat de Beschermersraad uit 14 leden onder leiding van de directeur-bestuurder. Zij zijn 2 keer bij elkaar gekomen in 2025.

Beloningsbeleid

De huidige directeur-bestuurder Rob van Westrienen – in deze functie per 15 oktober 2021 aangesteld – heeft de volledige vertegenwoordigingsbevoegdheid om de organisatie te kunnen begeleiden naar de realisatie van de vastgestelde doelen. Daarnaast is hij, samen met het management team, eindverantwoordelijk voor het beleid. Het beloningsbeleid van de directeur-bestuurder is nader uitgewerkt in bijlage 2.

De Raad van Toezicht en NWA verrichten hun activiteiten onbezoldigd. De leden komen wel in aanmerking voor een kilometervergoeding. Er zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt aan de directeur-bestuurder en de leden van de Raad van Toezicht en NWA.

Cao Bos en Natuur

Voor alle medewerkers van Het Zeeuwse Landschap geldt de cao Bos en Natuur, ondernemingsdeel De Landschappen.

Gedragscodes en Richtlijnen

Het Zeeuwse Landschap heeft een aantal keurmerken en onderschrijft een aantal gedragscodes en richtlijnen. Om onze doelstellingen te realiseren, zijn wij voortdurend bezig met de kwaliteit van beleid, uitvoering van kernactiviteiten en bedrijfsvoering. De kwaliteit is geborgd via de volgende keurmerken:

- De CBF-Erkenning
Het Zeeuwse Landschap heeft sinds 1 juli 2004 de CBF-Erkenning. Dit onafhankelijke certificaat geldt als verantwoordingsinstrument richting de samenleving. De code Goed Bestuur voor Goede Doelen is opgenomen in het reglement van het CBF. Het Erkenningspaspoort kan via www.hetzeeuwselandschap.nl/gedragscodes worden bekeken.
In het kader van de CBF-Erkenning en de code Goed Bestuur kennen wij een Verantwoordingsverklaring welke is opgenomen in bijlage 3.
- Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI), Belastingdienst
- SNL-certificering (Subsidiestelsel Natuur en Landschap)

Daarnaast onderschrijven wij de volgende gedragscodes en richtlijnen:

- Gedragscode soortenbescherming natuurbeheer
- Gedragscode Soortenbescherming Bosbeheer
- Regeling Beloning Directeuren van Goede Doelen
- De Richtlijn 650 (onderdeel van de richtlijnen voor de jaarverslaggeving van de Raad voor de jaarverslaggeving)
- De Gedragscode van Goede Doelen Nederland

Organisatie

Het organogram van Het Zeeuwse Landschap per 31 december 2025 ziet er als volgt uit:

Het managementteam (mt) bestaat uit de directeur-bestuurder en de afdelingshoofden. Hoofd bedrijfsvoering is uit hoofde van de persoon plaatsvervangend directeur.

Op 31 december 2025 waren er, inclusief de directeur-bestuurder, 52 personeelsleden (43,36 fte) in dienst.

Het hoofdkantoor is gevestigd in Wilhelminadorp. Daarnaast hebben we een kantoor en werkplaats in Oostburg, Poelbos (nabij 's-Heer Arendskerke) en Oranjezon, een bezoekerscentrum Saeftinghe in Emmadorp en bij de Eendenkooi in St. Philipsland.

Het Zeeuwse Landschap kent met ingang van 2025 een Ondernemingsraad (OR). De personeelsvertegenwoordiging (PVT) is overgegaan naar een gekozen OR die jaarlijks 6 keer vergadert (tweemaandelijks) met de directeur-bestuurder. De zittingsduur van leden van de OR is drie jaar, met de mogelijkheid van maximaal 2 keer aansluitende herverkiezing.

Een Arbocommissie bestaande uit drie medewerkers werkzaam op verschillende werklocaties, vergadert jaarlijks meermalen onder voorzitterschap van de directeur-bestuurder over werkomstandigheden en veiligheid. Er is een preventiemedewerker aangesteld en er is een interne en een externe vertrouwenspersoon.

1.6 Integriteit

In 2022 heeft de organisatie een integriteitsbeleid vastgesteld. Dit beleidsdocument is de kapstok waaraan regelingen en instrumenten voor integriteit opgehangen zijn. Het vormt een kader voor onze visie, doelstellingen, instrumenten en activiteiten op het gebied van integriteit. Hierin is aangegeven wie binnen de organisatie belast is met of verantwoordelijk is voor integriteitszaken, hoe we willen handhaven en hoe we gaan borgen dat het integriteitsbeleid breed gedragen gaat worden. De instrumenten die ons hierbij gaan helpen zijn bijvoorbeeld de, eveneens in 2022 vastgestelde, gedragscode en meldprocedure integriteitsschendingen.

Binnen zowel het MT als de RvT is een verantwoordelijke voor integriteit benoemd. Voor het melden van vermoedelijke schendingen is een interne integriteitsfunctionaris aangesteld. Via de interne vertrouwenspersoon is een laagdrempelig voorportaal ingericht voor een eerstelijnsopvang.

Het integriteitsbeleid, gedragscode en meldprocedure zijn bekend gemaakt bij de medewerkers en te raadplegen op ons Intranet. Op onze website is het integriteitsbeleid ter inzage voor derden. Ook is daar een meldpunt te vinden als derden het vermoeden hebben van een misstand.

In de gedragscode van Het Zeeuwse Landschap zijn de drie clusters van integriteitsschendingen opgenomen. Hierin komen aan de orde onze normen en waarden ten aanzien van schendingen rond machtsmisbruik, financiële

schendingen en interpersoonlijke schendingen, waar onder andere discriminatie, pesten en seksuele intimidatie onder vallen.

De organisatie heeft twee vertrouwenspersonen aangesteld.

- De interne vertrouwenspersoon is belast met zaken rondom de drie clusters van schendingen.
- De externe vertrouwenspersoon kan in principe alleen benaderd worden voor zaken rondom ongewenst gedrag (interpersoonlijke schendingen).

In 2025 is de externe vertrouwenspersoon éénmaal benaderd voor advies of meldingen in het kader van integriteit. De interne vertrouwenspersoon is in 2025 niet benaderd. Dit jaar zijn er geen zaken aangebracht via het integriteitsmeldpunt op de website.

Het streven is periodiek morele dilemma's of een ander integriteitsonderwerp te bespreken met medewerkers (en vrijwilligers) om zo het onderwerp onder de aandacht te houden en een laagdrempelige meldcultuur te bewerkstelligen. Indien nodig zullen externen worden gecontracteerd op het gebied van onderzoek, strafmaatadvies en hulpverlening voor slachtoffers.

In 2026 zal aandacht besteed worden aan morele oordeelsvorming en de identificatie van specifieke risico's op niet-integer gedrag binnen de organisatie. Hiermee kan invulling gegeven worden aan de per 1 januari 2025 nieuw geformuleerde (ontwikkel)normen vanuit de Erkenningsregeling Goede Doelen van het CBF.

1.7 Communicatie met belanghebbenden

Het Zeeuwse Landschap streeft naar een open dialoog met belanghebbenden. Hierbij valt te denken aan vrijwilligers, beschermers, periodieke schenkers, erflaters, relaties, bedrijven, overheden en natuur- en milieuorganisaties.

De specifieke doelgroepen werden met diverse communicatiemiddelen geïnformeerd, zoals: website, digitale nieuwsbrieven, kwartaalblad, publieksverslag, persberichten en social media (Facebook en LinkedIn). Daarnaast namen we deel aan diverse overlegorganen en samenwerkingsverbanden.

Het streven naar vergroting en verbreding van de verschillende doelgroepen is verder doorgezet.

1.8 Toekomstverwachtingen

- Thema Westerschelde

De komende jaren besteden we extra aandacht aan de Westerschelde. Naast 'landelijk gebied' is de Westerschelde ons tweede thema waar we actief op inzetten. De komende jaren werken we aan een campagne voor de Westerschelde. Deze heeft een tweeledig doel: de Westerschelde moet schoner (we moeten weer vis kunnen eten uit de Westerschelde) en hij moet natuurrijker (de natuurkwaliteit van de Westerschelde is momenteel niet goed). Dit doen we samen met onze partners Zeeuwse Milieufederatie en Vogelbescherming Nederland.

- Zeeland 2050

De provincie werkt aan een visie Zeeland 2050: hoe willen we dat Zeeland eruit ziet over 25 jaar? Er komen veel ontwikkelingen op ons af, waaronder de energietransitie met aanlanding van windenergie, nieuwe leidingen/masten en mogelijk meerdere nieuwe kerncentrales. De inzet van Het Zeeuwse Landschap is dat robuuste natuur, een open, biodivers agrarisch landschap en een gezonde leefomgeving het fundament zijn voor de inrichting van de provincie. Gaat het goed met natuur, landschap en leefomgeving, dan is er ook ruimte voor economische ontwikkelingen.

- Begrazing Saefthinghe

In 2024 bleek dat de dieren die in Saefthinghe grazen te hoge PFAS-gehalten hebben waardoor het vlees niet meer voor menselijke consumptie geschikt is. Dat is een ramp voor onze pachters, want hun verdienmodel is van de een op de andere dag weggefallen onder de begrazing en een mogelijke ramp voor de natuur, want de begrazing is nodig voor het behalen van de natuurdoelstelling. In 2025 hebben we ons ingespannen om de begrazing te kunnen

continueren. Vanaf 2026 wordt de begrazing gecontinueerd waarbij de kuddes gecontamineerde dikbilrunderen de komende jaren getransformeerd wordt naar kuddes van andere rassen. Diverse partners van het Grenspark Groot Saeftinghe dragen bij aan de extra kosten die hiermee gemoeid zijn.

- Realisatie projecten

De realisatie van projecten heeft omwille van verschillende redenen vertraging opgelopen. Van diverse projecten wordt realisatie in 2026 verwacht. Onder meer de Beleefroute Yerseke Moer zal afgerond worden. Als één van de aangewezen geosites in het Unesco Geopark Scheldedelta zal hier het verhaal verteld worden over de ontstaansgeschiedenis van het gebied. Op diverse plaatsen in het gebied zal het verhaal beeldend gebracht worden.

In Grenspark Groot Saeftinghe zal ons Bezoekerscentrum grondig aangepakt worden en klaargemaakt worden voor de huidige tijd. Kleedruimtes, laarzenspoelplaats, zitplekken, vergroening van het terrein en looproutes zullen worden aangepakt. Ook zal de expositie in het Bezoekerscentrum geheel vernieuwd worden. En er zal een nieuwe grote vogelkijkhut worden gerealiseerd.

Bij Oranjezon zal de strandroute aangepakt worden waarbij de trap vervangen wordt en het pad zal verrijkt worden met recreatieve en educatieve elementen, waarbij vanaf de parking aandacht is voor het scheiden van de verschillende bezoekersstromen. Bij de entree van Oranjezon zullen de gebouwen aangepakt worden: groot onderhoud en renovatiewerkzaamheden.

1.9 Maatschappelijke aspecten van ondernemen

Maatschappelijk verantwoord handelen (mvo-beleid) is belangrijk voor onze organisatie, omdat het bijdraagt aan een positieve maatschappelijke impact. We werken dan niet alleen aan onze missie, maar we willen dit doen met respect voor mens, milieu en maatschappij. Dit versterkt niet alleen onze reputatie, maar leidt ook tot meer betrokkenheid van beschermers, vrijwilligers en samenwerkingspartners. In 2026 zal een mvo-beleid opgesteld worden. Hierin zullen duurzaamheidsthema's opgenomen worden zoals bijvoorbeeld energiebesparing, mobiliteit, sociale betrokkenheid, goed werkgeverschap en gebruik en inkoop van duurzame materialen. Hiermee kan tevens invulling gegeven worden aan de per 1 januari 2025 nieuw geformuleerde (ontwikkel)normen vanuit de Erkenningsregeling Goede Doelen van het CBF.

Het Zeeuwse Landschap werkt samen met vele honderden vrijwilligers, aan de ene kant dragen ze bij aan onze doelstelling, aan de andere kant vergroten we hiermee het draagvlak voor ons werk. We maken daarbij onderscheid in 3 typen vrijwilligers namelijk de tellers (monitoren van natuur), herstellende (actief in het landschapsbeheer) en vertellers (gidsen en excursieleiders).

Een passend vrijwilligersbeleid is hiervoor in 2022 in het MT vastgesteld en geïmplementeerd in 2023.

Onze organisatie is een erkend stage-leerbedrijf. Met regelmaat plaatsen we MBO-leerlingen voor een buitendienststage. In 2025 is er een in samenwerking met de in Zeeland actief zijnde natuurorganisaties en de Provincie Zeeland een traineeship Natuur opgestart en hebben wij een trainee geplaatst voor de periode van een half jaar. In 2026 wordt dit gecontinueerd.

Met ons Meerjarenbeleidsplan 2024 – 2027 geven we richting aan onze activiteiten, wat doen we wel, wat doen we niet (meer). We hebben zin in de toekomst, en in een groenere provincie Zeeland waarin meer aandacht is voor natuur, landschap en erfgoed!

Wilhelminadorp, 24 juni 2026

Rob van Westrienen
Directeur-Bestuurder

2. Toezichtsverslag

Het jaar 2025 stond voor Het Zeeuwse Landschap opnieuw in het teken van verdere groei en ontwikkeling van de organisatie. Met zorg en toewijding is gewerkt aan het verder professionaliseren van onze werkwijze. Daarbij was 2025 het tweede jaar waarin invulling werd gegeven aan het meerjarenbeleidsplan 2024–2027, onder leiding van directeur-bestuurder Rob van Westrienen.

De Raad van Toezicht heeft in dit jaar zes keer vergaderd (vijf reguliere en één extra bijeenkomst), steeds in aanwezigheid van de directeur-bestuurder. In deze overleggen was er niet alleen aandacht voor de financiële stukken, maar ook voor de ontwikkeling van de organisatie, de voortgang van projecten en belangrijke inhoudelijke thema's zoals het Erfgoedbeleid, de samenwerking met Terra Maris en Stichting Landschapsbeheer Zeeland en de aankoop van gronden. Ook zijn de beleidsnotitie Grond en het directiereglement zorgvuldig besproken en vastgesteld.

De Raad van Toezicht heeft de (meerjaren)begroting, de jaarrekening en het jaarverslag goedgekeurd. Hoewel Het Zeeuwse Landschap financieel gezond is en beschikt over voldoende reserves, blijft alertheid voor de (middel)lange termijn van groot belang.

In 2025 heeft de Raad van Toezicht ingestemd met een statutenwijziging, die op 27 februari 2025 door de notaris is bekrachtigd. Daarnaast heeft de Raad een zelfevaluatie uitgevoerd; de uitkomsten hiervan zijn op 17 september 2025 gezamenlijk besproken, met aandacht voor verdere versterking van het eigen functioneren.

Op 3 december hebben wij afscheid genomen van mevrouw Pötgens als lid van de Raad van Toezicht. Wij zijn haar dankbaar voor haar inzet en betrokkenheid. Op diezelfde datum mochten wij de heer Van Kampen verwelkomen als nieuw lid van de Raad.

De Raad heeft eenmaal overleg gevoerd met de Ondernemingsraad en eenmaal met het Management Team, beide zonder aanwezigheid van de directeur-bestuurder. Deze gesprekken boden waardevolle ruimte voor open uitwisseling van inzichten en signalen.

De drie commissies van de Raad van Toezicht – financiën, remuneratie en inhoudelijk – zijn meerdere keren bijeen geweest. In deze commissies worden onderwerpen zorgvuldig voorbereid, zodat de Raad deze in haar vergaderingen goed onderbouwd kan bespreken en besluiten kan nemen.

De Raad van Advies heeft in 2025 plaatsgemaakt voor de Beschermersraad, waarmee een nieuwe stap is gezet in de betrokkenheid van onze achterban.

De voorzitter van de Raad van Toezicht heeft samen met de directeur-bestuurder deelgenomen aan het periodiek bestuurlijk overleg met de heer Nielen gedeputeerde van de provincie, (portefeuillehouder natuur).

Ook in 2025 heeft Het Zeeuwse Landschap, dankzij de inzet en steun van velen – en in het bijzonder onze beschermers – met overtuiging gewerkt aan het beschermen en ontwikkelen van natuur, landschap en erfgoed in Zeeland. Deze opgave vraagt om volharding en een lange adem. De Raad van Toezicht spreekt haar grote waardering uit voor de passie, betrokkenheid en het vakmanschap waarmee onze medewerkers, gesteund door honderden vrijwilligers, zich hier dagelijks voor inzetten. Zij vormen samen met onze natuurgebieden en het erfgoed, het hart en de kracht van onze organisatie.

Wilhelminadorp, 24 juni 2026

Carla Schönknecht
Voorzitter Raad van Toezicht

3. Activiteitenverslag

Op basis van het vastgestelde meerjarenbeleidsplan 2024-2027 heeft HZL actiepunten per kalenderjaar gedefinieerd. In het hierop volgende overzicht zijn de actiepunten per strategisch doel gepresenteerd en is met kleur aangegeven wat ultimo 2025 de stand van zaken is.

- Wit: nog niet gestart
- Oranje: actiepunt is onderhanden
- Groen: actiepunt is afgerond

Naast de actiepunten op de strategische doelen lopen de reguliere werkzaamheden van Het Zeeuwse Landschap ook door. Voor behaalde resultaten verwijzen we graag naar ons publieksjaarverslag 2025 op onze website.

Strategisch doel	Strategieën	Actiepunt	Toelichting
1. Beschermen en ontwikkelen robuuste natuur	1a. Vergroten bestaande natuurgebieden en inrichten nieuwe natuurgebieden door aankoop of erfpacht met focus op NNZ (eigendom resp. beheer).	Aankoop- en inrichtingsstrategie vaststellen en vervolgens implementeren.	
	1b. Versterken van natuurkwaliteit door: i. goed te beheren, inclusief optimalisatie van het beheer, met aandacht voor soorten en daarbovenop een plus zetten. ii. Natuurinclusieve overgangszones te ontwikkelen in samenhang met landbouw en recreatie. Specifiek in Oranjezon, Yerseke Moer, GGS. iii. Topgebied Burghsluis te optimaliseren en rol HZL Zeeland breed te bepalen t.a.v. natuurinclusieve landbouw.	Uitvoeren kwaliteitstoetsen volgens meerjarenplanning.	
		Participatie aan gebiedsprocessen t.b.v. versterking natuurkerngebieden, o.a. door inzet op overgangszones.	
		Programma Natuur & Landbouw 2.0 vaststellen (incl. kaders) en daaruit voortkomende (meerjaren) projecten vervolgens uitvoeren.	Wordt in 2026 verder vormgegeven.
2. Behoud en ontwikkeling van karakteristieke landschappen	2a. Behouden typisch Zeeuwse landschapstypen en landschapselementen (groen erfgoed) in onze gebieden door kennis en bewustzijn in organisatie te verhogen in beheerplancyclus en te implementeren in (her)inrichtingsplannen.	Kennisontwikkeling d.m.v. interne opleidingsmodule 'landschap van Zeeland' met SLZ.	In 2026 wordt dit verder afgestemd met SLZ hoe dit vorm te geven.
		Opvolgen verbeteropgaven landschap/ groen erfgoed uit kwaliteitstoetsen en beheerplannen (bv inrichting, deels lijnwerk, deels projecten).	Een doorlopend proces. Grote opgaven worden vertaald naar de projectideeënplank en vanuit daar verder opgepakt.
		Opvolgen verbeteropgaven uit kwaliteitstoetsen en beheerplannen (bv inrichting, deels lijnwerk, deels projecten).	Een doorlopend proces. Grote opgaven worden vertaald naar de projectideeënplank en vanuit daar verder opgepakt.
	2b. Aanhaken op Aanvalsplan Landschap door streekeigen voorbeelden te ontwikkelen in samenwerking met SLZ.	Samenwerkingsplan op het gebied van GBDA opstellen samen met SLZ.	In 2026 wordt dit verder afgestemd met SLZ hoe dit vorm te geven. Als HZL zien we SLZ als trekker.
		Verkennen samenwerking overige samenwerkingspartners t.b.v. groen blauwe dooradering.	De overkoepelende visie ontbreekt grotendeels, ook maken we ons zorgen over beheer en instandhouding.
		Uitvoeren samenwerkingsplan.	Beleidsinstrument ontbreekt.

Strategisch doel	Strategieën	Actiepunt	Toelichting
3. Ons cultuurhistorisch gebouwd erfgoed toekomstbestendig maken	3a. Versnellen kwaliteitsborging huidig gebouwd erfgoed (rood) door onderhoud, renovatie en (her)bestemming.	Opstellen en vaststellen van kwaliteitshandboek erfgoed, waaronder duurzaamheid.	
		Kennis inhuren 'herbestemming en exploitatie' (onderdeel flexibele schil G&G).	
		Ontwikkelen herbestemming/ renovatieplan incl. financiering voor objecten (Oranjezon, Eendenkooi, Veldzicht, Hof Waterdunen).	Oranjezon: voorbereidingen aanbestedingen vorderen Veldzicht: marktconsultatie loopt Hof WDN: besloten om schuur toe te voegen aan Kustlab omdat er geen geschikte functie gevonden is Eendenkooi: later
	Uitvoer herbestemming/ renovatieplan.	In 2026 zal Oranjezon van start gaan.	
	3b. Behouden van gebouwd erfgoed door hanteren van vangnetfunctie voor Zeeuwse erfgoedparels.	Afwegingskader herformuleren (behoeden voor dieprood en openhouden voor kansen) Tot afwegingskader géén panden toevoegen.	
4. Stem geven aan natuur, landschap en erfgoed	4a. Belangenbehartiging op strategische thema's en ruimtelijke ontwikkelingen (t.b.v. doelen voor Natuur, Landschap en Erfgoed) door het aangaan van goede relaties en coalitievorming en samenwerking met overheden, bestuur en (maatschappelijke) organisaties.	Bepalen twee belangrijkste thema's: Westerschelde en landelijk gebied.	
		Westerschelde: doelen en beïnvloedingsstrategie bepalen (waarom, stip op de horizon en doel korte termijn, resultaat, afbakening (wat niet) en coalities, actoren) en periodiek herijken.	
		Parallel hieraan standpunten bepalen en uitdragen over specifieke onderwerpen al naar gelang de actualiteit en behoefte, intern en extern.	
	Onze inzet op overige thema's en beleidsdossiers prioriteren aan de hand van lijst met criteria en vervolgens acties bepalen.	Doorlopend	

Strategisch doel	Strategieën	Actiepunt	Toelichting
5. Vergroten van verbinding met natuur, landschap en erfgoed	5a. Vergroten van de interesse in en verbinding met natuur, landschap en erfgoed (en in het bijzonder HZL) door verhogen van onze zichtbaarheid, versterken van natuurbeleving en educatie en inzet van donateurswervingsstrategie en vrijwilligersbeleid.	Jaarlijks communicatiemiddelenmixplan met evaluatie/ bijsturing en samenwerking DZN partners (IVN, SLZ, NM, SBB, TM, NPO, Geopark, PZ).	
		Opstellen en uitvoeren jaarlijks activiteitenplan met Terra Maris.	
		Organisatie van donateurs- en vrijwilligersdag (om en om per jaar) en jaarlijkse deelname aan relevante (landelijke) participatieactiviteiten zoals Natuurwerkdag, NL doet, schoonmaakacties.	1e Donateurs/Beschermersdag eind september. Deelgenomen aan Natuurwerkdag, NL Doet, strandschoonmaakacties
		Opstellen donateurwervingsstrategie (incl. donateursproposities en leadgeneration) en uitrol vrijwilligersbeleid.	Wordt in 2026 vervolgd.
		Opstellen en uitvoeren educatie- en natuurbelevingsstrategie, gebaseerd op aanbodpiramide excursie/ schoolaanbod (0 en t+2 meting).	Concept beschikbaar.
		Inrichting bezoekerscentra/ infopunten (SFTGH, Oranjezon, WiW, Eendenkooi, (GGS/pan.toren (PZ)) en beleefelementen (YM, Oranjezon beleefpad & toren) parallel aan projectplanningen organisatie.	SFTGH: start realisatie najaar 2026 WiW: ontwerpfase YM: Q1 2026 opening Oranjezon beleefpad: realisatie 2026
		Opvolgen verbeteropgaven natuurbeleving en recreatief gebruik (objecten, infoborden, routestructuren) uit kwaliteitstoetsen en beheerplannen (deels lijnwerk, deels projecten).	

Strategisch doel	Strategieën	Actiepunt	Toelichting
6. Financieel gezonde organisatie	6a. Structureel en reëel evenwicht tussen baten en lasten optimaliseren en behouden door structurele subsidies veilig te stellen en de kosten efficiëntie te verhogen.	Veiligstellen van voldoende en realistische vergoedingen binnen de structurele inkomsten (subsidies SNL/IKS/DZN). Hierbij aandacht voor dekkingpercentages, inflatiecorrectie en relatie met subsidiegever op ambtelijk en bestuurlijk niveau.	De verschillende batenstromen hebben onze aandacht en is een doorlopend proces.
		Voortzetten professionalisering financiële beheersing en control cyclus door meer inzicht in de koppeling tussen baten en lasten en hierover per kwartaal te rapporteren (projecten/exploitatie/per budgethouder/per activiteit).	
		Budgetverantwoordelijkheid definiëren, beleggen en budgetten op ieder gewenst moment inzichtelijk maken voor de budgetverantwoordelijken.	Mandateringsregeling in onderhanden. Maandelijks stavaza budgetten beschikbaar.
		Planmatig werken met als doel kostenefficiëntie verhogen (= meer bereiken met hetzelfde geld).	Bewustwording groeit!
	6b. Inkomsten vergroten door de taak van fondsenwerving te beleggen binnen de organisatie.	Fondsenwerver aanstellen.	
		Fondsenwervingsstrategie opstellen, inclusief wervende taak structureel beleggen binnen de organisatie. Zowel weten welke fondsen er zijn om (project)aanvragen te doen, als vergroten vrij besteedbare gelden door focus op particuliere + zakelijke markt (donateurs, crowdfunding, giften en nalatenschappen, sponsors, adopties e.d.)	Onderhanden, in 2026
		Het doen van fondsenwerving in relatie tot projecten en het beschikbaar hebben van vrij besteedbare middelen.	Voor projecten SFTGH actief aan fondsenwerving gedaan (fondsen/particulieren).
		De website ondersteunt de fondsenwervingsstrategie (projectgelden ophalen, informatievoorziening)	

Strategisch doel	Strategieën	Actiepunt	Toelichting
7. Daadkrachtige organisatie zijn waarbij de medewerker centraal staat	7a. De medewerker staat centraal en dit doen we door een combinatie van het ontwikkelen van strategisch personeelsbeleid en het bieden van eigentijdse secundaire arbeidsvoorwaarden.	In HR cyclus is, zowel van werkgevers- als werknemerskant, aandacht voor ontwikkeling en perspectief medewerker & stimuleren van persoonlijk, vak- en organisatieontwikkeling. Specifieke aandacht voor de competenties samenwerking en overtuigingskracht. Bij organisatiebrede ontwikkeling kan gedacht worden aan media training (pers en socials).	Jaargesprekken incl. POP staan begin 2026 gepland. Gevolgd door evaluatie in het MT.
		Ontwikkelen van een strategische personeelsplanning (vooruitlopen op pensioenen, doorgroeimogelijkheden, planning van projecten, etc.)	
		Ervoor zorgen dat medewerkers weten wie wat doet zodat kennis van en waardering voor elkaars werk gestimuleerd wordt. Het 'zien' van het werk van iedere medewerker (erkenning). Ieders werk is even waardevol, ook als het minder zichtbaar is.	
		Moderniseren van secundaire arbeidsvoorwaarden, met aandacht voor huisvesting en bedrijfsmiddelen.	In afwachting van CAO onderhandelingen.
		In 2024 verbeterde akoestiek en klimaat in hoofdkantoor in Wilhelminadorp gerealiseerd.	
	7b. Vergroten van wendbaarheid van interne organisatie door taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden helder te beleggen.	De basis op orde houden en verder optimaliseren (beleidsmatig en werkafspraken).	Doorlopend
		Werken volgens protocol projectmatig werken.	Projectideeënplank geïmplementeerd. Als onderdeel van begroting 2026 projectportfolio inzichtelijk. Projectadministratie AFAS aangepast. Evaluatie PMW initiëren in 2026.
		Het gezamenlijk ontwikkelen en implementeren van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden (wie is van wat, wat is van wie).	Statuten en directiereglement vastgesteld. Mandaat directie is begroting 2026. In 2026

			mandateringsregeling verder uitwerken.
		De bedrijfsprocessen en -systemen optimaliseren (o.a. Afas en P8).	Vanuit functioneel applicatiebeheer AFAS continue aandacht voor optimalisaties. P8 implementatie loopt in 2026 door.
		Op basis van een inventarisatie van de informatiebehoefte zal een plan van aanpak worden opgesteld waarin prioriteiten toegekend worden.	In 2025 Dashboard Beschermers opgeleverd. In 2026 het Dashboard Gebouwen ontwikkelen en standaard dashboards AFAS verkennen.

Jaarrekening

Balans per 31 dec 2025 Stichting Het Zeeuwse Landschap
(x € 1.000) na resultaatbestemming

	<i>toel.</i>	<u>31-12-2025</u>	<u>31-12-2024</u>
<u>ACTIVA</u>			
Materiële vaste activa	1		
Benodigd voor de bedrijfsvoering		336	361
Direct aangewend in het kader van de doelstelling		<u>11.024</u>	<u>11.089</u>
		11.360	11.450
Effecten	2	15	62
Voorraden			
Voor direct en volledig gebruik in het kader van de doelstelling	3	<u>5</u>	<u>8</u>
Vorderingen op korte termijn	4	2.525	5.212
Liquide middelen	5	<u>8.347</u>	<u>4.184</u>
Totaal activa		<u>22.252</u>	<u>20.916</u>
<u>PASSIVA</u>			
Reserves en fondsen			
<u>Reserves:</u>	6		
Reserve verwervingen		929	929
Continuïteitsreserve		2.258	1.928
Bestemmingsreserve beheer		218	268
Bestemmingsreserve afschrijvingen		<u>3.562</u>	<u>3.662</u>
		6.967	6.787
<u>Fondsen:</u>	7		
Bestemmingsfonds Postcode Loterij		2.718	2.207
Bestemmingsfonds Landbouwgrond		3.534	3.534
Bestemmingsfonds Het Zeeuwse Natuurfonds		<u>190</u>	<u>45</u>
		6.442	5.786
Totaal reserves en fondsen		13.409	12.573
Vorzieningen	8		
Jubileumvoorziening		35	37
Onderhoudsvoorziening		<u>388</u>	<u>419</u>
		423	456
Schulden op lange termijn	9	3.136	3.026
Schulden op korte termijn			
Schulden	10a	2.616	1.917
Vooruitontvangen bedragen	10b	<u>2.668</u>	<u>2.943</u>
		5.284	4.861
Totaal passiva		<u>22.252</u>	<u>20.916</u>

Staat van baten en lasten over 2025 Stichting Het Zeeuwse Landschap (x € 1.000)

	<i>toel.</i>	<u>2025</u>	<u>begr 2025</u>	<u>2024</u>
Baten				
Baten van particulieren	11	360	330	347
Baten van bedrijven	12	59	60	159
Baten van loterijorganisaties	13	1.063	938	938
Baten van subsidies van overheden	14	<u>5.756</u>	<u>5.395</u>	<u>7.050</u>
Som van de geworven baten		7.238	6.723	8.494
Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten	15			
		<u>1.032</u>	<u>725</u>	<u>821</u>
		1.032	725	821
Totaal baten		<u>8.270</u>	<u>7.448</u>	<u>9.315</u>

Staat van baten en lasten over 2025 Stichting Het Zeeuwse Landschap (x € 1.000)

	<i>toel</i>	<u>2025</u>	<u>begr 2025</u>	<u>2024</u>
Lasten				
Besteed aan doelstellingen				
Aankoop en beheer natuurterreinen	16	5.679	5.451	8.681
Voorlichting en educatie	16	<u>742</u>	<u>963</u>	<u>866</u>
		6.421	6.414	9.547
Wervingskosten:				
Kosten eigen fondsenwerving	16	69	88	75
Beheer en administratie				
	16	<u>981</u>	<u>1.378</u>	<u>4.610</u>
Totaal lasten	16	<u>7.471</u>	<u>7.880</u>	<u>14.232</u>
Saldo voor financiële baten en lasten		799	-432	-4.917
Saldo financiële baten en lasten	17	37	-39	119
Saldo van baten en lasten		<u>836</u>	<u>-471</u>	<u>-4.798</u>

Het resultaat is als volgt bestemd

Continuïteitsreserve	330	-294	-1.955
Reserve verwervingen	-	-	-3.465
Bestemmingsreserve beheer	-50	-50	-50
Bestemmingsreserve afschrijvingen	-100	-127	750
Bestemmingsfonds Het Zeeuwse Natuurfonds	145	-	45
Bestemmingsfonds Postcode Loterij	511	-	-122
	<u>836</u>	<u>-471</u>	<u>-4.798</u>

Grondslagen van balanswaardering en resultaatbepaling

ALGEMEEN

Richtlijnen/keurmerken

De jaarrekening 2025 is ingericht volgens de Richtlijn 650 Fondsenwervende Organisaties. De richtlijn vormt een essentieel onderdeel van de beoordelingen die worden verricht door het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF) in het kader van het CBF-Keurmerk.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar.

Grondslagen van balanswaardering en resultaatbepaling

Afrondingen

Over het algemeen zijn de getallen in deze jaarrekening afgerond in duizenden euro's. Hierdoor kunnen er verschillen ontstaan met de totaaltelling als de afzonderlijke al afgeronde getallen worden opgeteld.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de directie zich over verschillende zaken een oordeel vormt en schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Als het voor het geven van het vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Op iedere balansdatum wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Als het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde.

Valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro's.

GRONDSLAGEN VOOR BALANSWAARDERING

Algemeen

De waardering van activa en passiva vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Bedrijfsvoering

■ Kantoorpand

Het kantoorpand in Wilhelminadorp is gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met de afschrijvingen.

■ Machines en dienstauto's

De machines en dienstauto's zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met de afschrijvingen.

■ Inventaris

De inventaris bestaat uit kantoormeubilair en computerapparatuur. De inventaris is gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met de afschrijvingen.

De afschrijvingen worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. De afschrijvingspercentages zijn vastgesteld aan de hand van de verwachte economische levensduur van de bedrijfsmiddelen.

Grondslagen van balanswaardering en resultaatbepaling

Direct in gebruik voor de doelstelling

■ Terreinen

In de jaarrekening wordt het bezit aan natuurterreinen niet gewaardeerd omdat de onroerende bezittingen duurzaam aan het economisch proces zijn onttrokken en omdat het beleid is de natuurgronden niet te vervreemden.

De aangekochte terreinen met beoogd gebruik 'natuur' worden in afwachting van afwaardering worden tegen verkrijgingsprijs gewaardeerd. Er wordt niet op afgeschreven.

■ Landbouwgronden

De landbouwgronden worden gewaardeerd tegen historische kostprijs of lagere marktwaarde. Er wordt niet op afgeschreven. Deze gronden worden verpacht en genereren daarmee pachtbaten.

■ Gebouwen

De gebouwen zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met de afschrijvingen. De afschrijvingen worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs. Hieronder zijn ook twee appartementen opgenomen die in het bezit zijn Het Zeeuwse Landschap die via een intermediair worden verhuurd aan particulieren. Voor de kosten van periodiek groot onderhoud wordt een voorziening gevormd. Deze voorziening is opgenomen onder de overige voorzieningen aan de passiefzijde van de balans.

■ Machines en dienstauto's

De machines en dienstauto's zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met de afschrijvingen.

■ Inventaris

De inventaris bestaat uit kantoormeubilair en computerapparatuur. De inventaris is gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met de afschrijvingen.

De afschrijvingen worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. De afschrijvingspercentages zijn vastgesteld aan de hand van de verwachte economische levensduur van de bedrijfsmiddelen.

Afschrijvingspercentages:

Kantoorpand: 3,03%

Machines en dienstauto's: 10-25%

Inventaris: 10-33,33%

Gebouwen: 2,5-10%

Effecten

De effectenportefeuille bestaat uit aandelen. De ter beurze genoteerde aandelen behoren tot een handelsportefeuille en worden gewaardeerd op de beurswaarde per balansdatum, waarbij zowel ongerealiseerde als gerealiseerde waardeveranderingen direct in de staat van baten en lasten worden verantwoord.

Vorraden

De voorraden in het kader van de doelstelling bestaan uit artikelen die voor de verkoop zijn bestemd. De voorraden zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs of vervaardigingswaarde.

Vorderingen

De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor eventuele oninbaarheid van vorderingen wordt een voorziening getroffen op basis van individuele beoordeling. In 2025 is er geen voorziening voor oninbaarheid van vorderingen (waaronder debiteuren) opgenomen.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde en staan voor zover niet anders vermeld, ter vrije beschikking van de organisatie.

Reserves en fondsen

De bestemmingsreserves zien toe op het deel van het eigen vermogen dat wordt afgezonderd omdat daaraan een beperkte bestedingsmogelijkheid is gegeven.

Het bestemmingsfonds ziet toe op het deel van het vermogen dat wordt afgezonderde omdat daaraan door derden een beperkte bestedingsmogelijkheid is gegeven.

Grondslagen van balanswaardering en resultaatbepaling

Voorzieningen

Jubileumvoorziening

De jubileumvoorziening betreft een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening betreft de contante waarde van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op gedane toezeggingen, blijfkans, leeftijd en een disconteringsvoet van 4%.

Onderhoudsvoorziening

De voorziening ter gelijkmatige verdeling van lasten voor groot onderhoud van de gebouwen wordt bepaald op basis van de te verwachten kosten over een reeks van jaren. Het uitgevoerde onderhoud wordt ten laste van deze voorziening gebracht.

Langlopende schulden

Dit betreft de schulden die een looptijd hebben van langer dan één jaar. Deze post bevat fondsen van derden in de beheer- en onderhoudskosten van onderdelen in onze terreinen welke niet vallen onder de reguliere subsidieregeling maar wel als kwalitatieve verplichting zijn opgelegd. Deze fondsen vallen jaarlijks vrij ter dekking van de lasten van het beheer- en onderhoud. Daarnaast zijn hieronder opgenomen andere langlopende schulden met een looptijd langer dan één jaar

Kortlopende schulden

Schulden met een looptijd van korter dan 1 jaar worden opgenomen onder de kortlopende schulden.

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING VAN DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

Algemeen

Baten en lasten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor al vermelde grondslagen van waardering en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. Winsten worden verantwoord in het jaar waarin de prestaties zijn verricht en afgerond. Verliezen worden in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn. Baten en lasten van activiteiten, welke per balansdatum nog niet zijn afgerond, worden verantwoord als respectievelijk vooruit ontvangen en vooruitbetaald.

Wijziging in vergelijkende cijfers

In het onderhavige boekjaar is een wijziging doorgevoerd in de presentatie (rubricering) van de baten. De vergelijkende cijfers zijn dienovereenkomstig aangepast om de vergelijkbaarheid met het verslagjaar te waarborgen. Deze herclassificatie heeft geen invloed op het resultaat of het eigen vermogen, maar betreft uitsluitend een aanpassing in de rubricering van posten binnen de staat van baten en lasten.

De wijziging is doorgevoerd teneinde een beter inzicht te geven in de aard en samenstelling van de baten en daarmee de informatiewaarde van de jaarrekening voor de gebruikers te verbeteren.

Baten van particulieren

Baten uit erfstellingen en legaten worden verantwoord in het boekjaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Donateursinkomsten en periodieke schenkingen worden verantwoord in de periode waar ze betrekking op hebben. Donaties en giften worden verantwoord op het moment dat de gelden zijn ontvangen.

Baten van bedrijven

Baten van bedrijven worden verantwoord in het boekjaar waar ze betrekking op hebben.

Baten van loterijorganisaties

Baten van loterijorganisaties worden verantwoord in het boekjaar waarin de bate definitief is toegezegd.

Grondslagen van balanswaardering en resultaatbepaling

Baten van subsidies van overheden

Subsidiebaten voor verwervingen en projecten en de daarmee samenhangende lasten worden verantwoord naar rato van de voortgang. De voortgang van het project of de verwerving wordt bepaald aan de hand van de hiervoor gemaakte kosten. Voor projecten waarvoor overheidssubsidie wordt verkregen waaraan een terugbetalingsverplichting is verbonden bij het niet besteden van de subsidie overeenkomstig de subsidievoorwaarden, worden baten verantwoord bij het aangaan van een verplichting tot besteding overeenkomstig de subsidievoorwaarden.

Overheidssubsidies voor de exploitatie worden verantwoord in het jaar van toekenning, rekening houdend met de inflatiecorrectie die voor toekomstige jaren ontvangen wordt dan wel die in voorgaande jaren voor het betreffende jaar ontvangen is.

Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten

Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten worden verantwoord in het boekjaar, waarin de levering plaatsvindt en/of de dienst is verricht.

Overige baten

Overige baten worden verantwoord in het boekjaar, waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld en in de overige baten is ook inbegrepen de mutatie onderhanden projecten.

Lasten

De lasten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenen

Het Zeeuwse Landschap heeft haar pensioenen ondergebracht bij Stichting BPL-Pensioenen (BPL). Deze regeling wordt onder het Nederlandse pensioenstelsel gefinancierd door afdrachten aan het Bedrijfspensioenfonds voor de Landbouw. Deelname aan het BPL is verplicht gesteld in de Raam-CAO Bos en Natuur waaronder de Het Zeeuwse Landschap valt.

De opbouw van de pensioenaanspraken wordt steeds in het betreffende kalenderjaar afgefinancierd door middel van (tenminste) kostendekkende premiebetalingen.

De pensioenregeling is een middelloonregeling met – voor zowel actieve als inactieve deelnemers (slapers en gepensioneerden) - voorwaardelijke toeslagverlening. De toeslagverlening is afhankelijk van het beleggingsrendement.

De jaarlijkse opbouw van de pensioenaanspraken in 2025 was 1,788% van het pensioengevend salaris dat is gebaseerd op het brutoloon minus een franchise (ad € 16.655). Het pensioengevend salaris is gemaximeerd op € 75.864. De jaarlijkse premie die voor rekening komt van de werkgever bedraagt 19,09% van het pensioengevend salaris. De hoogte van de premie wordt jaarlijks vastgesteld door het bestuur van het pensioenfonds op basis van de dekkingsgraad en verwachte rendementen.

Voor werknemers met een pensioengevend salaris boven het maximum van € 75.864 is de excedent regeling van het BPL van toepassing (tot maximaal € 137.800).

De dekkingsgraad was 133,3% per 31 december 2025 (115,2% per 31 december 2024). De premie en het opbouwpercentage blijven in 2026 gelijk op 1,788 %.

De pensioenverplichtingen worden gewaardeerd volgens “verplichting aan pensioenuitvoerder benadering”. In deze benadering wordt aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als een last in de staat van baten en lasten verantwoord. Ultimo 2025 zijn er evenals in 2024 geen verplichtingen waarvoor een pensioenvoorziening is opgenomen.

Afschrijvingen

De afschrijvingen zijn berekend door middel van vaste percentages van de aanschafwaarde, op basis van de verwachte economische levensduur. Boekwinsten en -verliezen bij verkoop van de vaste activa zijn begrepen onder de post overige baten.

Financiële baten en lasten

De financiële baten en -lasten betreffen de op de verslagperiode betrekking hebbende renteopbrengsten en -kosten van uitgegeven en ontvangen leningen en tegoeden.

Toelichting op de balans Stichting Het Zeeuwse Landschap (x € 1.000)

1) Materiële vaste activa

2025 x 1000 €

	benodigd voor bedrijfsvoering		aangewend in het kader van de doelstelling				totaal
	kantoorpand	machines / inventaris	terreinen / beh. object.	landbouw- grond	gebouwen	mach. en inv.	
Cumulatieve aanschaffingswaarde 1 januari 2025	436	532	629	5.581	4.892	1.585	13.654
Cumulatieve afschrijvingen 1 januari 2025	-229	-377	-	-	-775	-823	-2.205
Boekwaarde 1 januari 2025	207	154	629	5.581	4.117	762	11.450
Investerings	-	30	297	-	-	126	454
Desinvesteringen aanschaffingswaarde	-	-	-140	-	-	-50	-190
Desinvesteringen cumulatieve afschrijvingen	-	-	-	-	-	48	48
Vermindering (i.v.m. ontvangen subsidies)	-	-	-	-	-	-	-
Overboeking	-	-	-	-	-	-	-
Afschrijvingen 2025	-13	-42	-	-	-170	-177	-402
Boekwaarde 31 december 2025	194	143	786	5.581	3.947	710	11.360
Cumulatieve aanschaffingswaarde 31 december 2025	436	562	786	5.581	4.892	1.661	13.918
Cumulatieve afschrijvingen 31 december 2025	-243	-419	-	-	-945	-952	-2.558
Boekwaarde 31 december 2025	194	142	786	5.581	3.947	710	11.360

In 2025 heeft Het Zeeuwse Landschap 3 percelen grond verworven, samen 6,19 hectare groot. Hiervoor is middels kavelruil en bijbetaling, inclusief kosten een bedrag van € 157k betaald (aankoop € 297k minus verkoop ad. € 140k).

	<u>31-12-25</u>	<u>31-12-24</u>
2) Effecten		
Overig	<u>15</u>	<u>62</u>

De verkrijgingswaarde van de effecten per 31 december 2025 bedroeg circa € 13k. In 2024 is besloten de bestaande effectenportefeuille te verkopen. Eind 2024 is de verkoop in werking gezet; de laatste financiële afwikkeling van deze verkopen heeft in 2026 plaatsgevonden.

Voorraden

3) Direct aangewend in het kader van de doelstelling:

Winkelvoorraad bezoekerscentrum Saeftinghe en voorraad boeken	<u>5</u>	<u>8</u>
---	----------	----------

4) Vorderingen op korte termijn

Beheersubsidies	857	3.340
Onderhanden projecten	194	142
Debiteuren en vooruitbetaald	980	1.574
Vooruitbetaalde begrazingsuitkeringen	316	-
Pensioenen	22	-
Diversen	<u>156</u>	<u>156</u>
	<u>2.525</u>	<u>5.212</u>

Vooruitbetaalde begrazingsuitkeringen; in 2025 heeft HZL € 316k uitbetaald aan veehouders. Deze uitbetaling had als doel de opgelopen schade tussen 1 november 2024 en 1 april 2025 als gevolg PFAS-contaminatie te compenseren in relatie tot de instandhoudingsdoelstellingen van het Verdrongen land van Saeftinghe.

Toelichting op de balans Stichting Het Zeeuwse Landschap (x € 1.000)

Hier tegenover staat dat HZL middelen heeft ontvangen, welke verantwoord zijn onder de schulden op korte termijn (rubriek 10a op pagina 35) onder de 'Vooruitontvangen begrazing'. Het betreft hierbij prefinanciering vanuit de financierders waarbij HZL optreedt als tussenschakel richting de gedupeerde veehouders. Deze hebben een inspanningsverplichting om de schade te verhalen bij de vervuiler

Alle opgenomen vorderingen hebben een looptijd van <1 jaar.

	<u>31-12-25</u>	<u>31-12-24</u>
5) Liquide middelen		
Rekening courant saldi	564	505
Spaarrekeningen	<u>7.783</u>	<u>3.679</u>
	<u>8.347</u>	<u>4.184</u>

Reserves en fondsen

	31-12-2025	voorgestelde toevoeging	voorgestelde onttrekking	31-12-2024
6) Reserves				
Reserve verwervingen	929	-	-	929
Continuïteitsreserve	2.258	330	-	1.928
Bestemmingsreserve beheer	218	-	-50	268
Bestemmingsreserve afschrijvingen	<u>3.562</u>	<u>68</u>	<u>-168</u>	<u>3.662</u>
	<u>6.967</u>	<u>398</u>	<u>-218</u>	<u>6.787</u>

Reserve verwervingen.

De middelen in deze reserve zijn bedoeld voor incidentele grote aankopen die niet worden gesubsidieerd. In 2025 zijn er geen mutaties in deze reserve.

Continuïteitsreserve

De mutatie van de continuïteitsreserve (resultaatverdeling 2025) bedraagt € 330k (toevoeging). Begroot was een onttrekking aan de continuïteitsreserve van € 294k. Daarmee een verschil van € 624k voordelig.

De mutatie bestaat uit een toevoeging van € 330k, zijnde het saldo van de resultaatbestemming. De omvang van de continuïteitsreserve in relatie tot de risico-analyse is voldoende.

Bestemmingsreserve beheer

De bestemmingsreserve beheer is bedoeld om incidentele fluctuaties in jaarlijkse beheervergoedingen op te vangen. Vanaf 2020 valt jaarlijks een bedrag van ad € 50k vrij op basis van het meerjarenbeleidsplan.

Bestemmingsreserve afschrijvingen

Aan de bestemmingsreserve afschrijvingen zijn in 2025 de investeringen toegevoegd ad. € 68k. De bestemmingsreserve wordt gevoed met bijdragen van derden in investeringen. De bestemmingsreserve valt evenredig vrij met de afschrijvingen op de activa. In 2025 wordt € 168k aan de reserve onttrokken ter dekking van afschrijvingslasten.

Toelichting op de balans Stichting Het Zeeuwse Landschap (x € 1.000)

	<u>31-12-25</u>	voorgestelde	<u>31-12-24</u>
7) Fondsen		res. bestemming	
Bestemmingsfonds Postcode Loterij	2.718	511	2.207
Bestemmingsfonds Landbouwgrond	3.534	-	3.534
Bestemmingsfonds Het Zeeuwse Natuurfonds	<u>190</u>	<u>145</u>	<u>45</u>
	<u>6.442</u>	<u>656</u>	<u>5.786</u>

Bestemmingsfonds Postcode Loterij

Het saldo van het bestemmingsfonds Postcode Loterij bestaat uit de in de loop der jaren uit de Postcode Loterij bestemde projectgelden die op balansdatum nog niet zijn besteed. Gelden uit dit fonds kunnen alleen worden besteed aan Postcode Loterij-projecten.

In 2025 heeft Het Zeeuwse Landschap opnieuw € 937.500 ontvangen van de Postcode Loterij. Voor een overzicht van de bestedingen in 2025 kan worden verwezen naar bijlage 6. Door vertraging in projecten is de besteding van Postcode Loterij middelen in 2025 achtergebleven. De verwachting is dat in 2026 ruim € 2mln wordt besteed, waarvan € 1,4 mln wordt besteed aan de realisatie en renovatie van bouwwerken en recreatieve voorzieningen.

Bestemmingsfonds Landbouwgrond

Het saldo van het bestemmingsfonds Landbouwgrond bestaat uit in het verleden ontvangen middelen van de Postcode Loterij (droomfonds) waarmee landbouwgronden zijn aangekocht. Deze middelen hebben daarmee een beklemmend karakter en zijn niet vrij besteedbaar.

Bestemmingsfonds Het Zeeuwse Natuurfonds

In 2024 is het Zeeuwse Natuurfonds (ZNF) opgericht. Particulieren en bedrijven kunnen een donatie doen, welke aan dit fonds wordt toegevoegd. Dankzij donaties in dit fonds kan HZL grond(en) aankopen en inrichten als natuur om deze voor altijd veilig te stellen. Er is in 2025 een bedrag van € 233k ontvangen aan donaties voor het ZNF. Er is in 2025 per saldo € 88k onttrokken aan het fonds voor aankoop van nieuwe natuur. Daarnaast is in 2025 een perceel aangekocht dat na afwaardering aan het Natuurfonds zal worden onttrokken.

	<u>2025</u>	<u>2024</u>
Donaties ZNF cumulatief per 01-01	45	-
Donaties boekjaar	<u>233</u>	<u>45</u>
Donaties cumulatief per 31-12	278	45
Aankopen cumulatief	<u>88</u>	-
Resterend per 31-12	<u>190</u>	<u>45</u>

8) Voorzieningen

	<u>31-12-25</u>	dotatie	aanwending	<u>31-12-24</u>
Jubilea	35	-2	-	37
Onderhoudsvoorziening	<u>388</u>	<u>85</u>	<u>116</u>	<u>419</u>
	<u>423</u>	<u>83</u>	<u>116</u>	<u>456</u>

Toelichting op de balans Stichting Het Zeeuwse Landschap (x € 1.000)

Onderhoudsvoorziening

De onderhoudsvoorziening is gebaseerd op het MeerJarenOnderhoudPlan (MJOP) waarin alle gebouwen die in bezit zijn van Het Zeeuwse Landschap zijn opgenomen. Op basis van de staat van onderhoud is bepaald wat de onderhoudsinspanningen zijn. Het MJOP omvat een periode de periode van 2024-2033. De voorziening heeft tot doel het egaliseren van de kosten voor groot onderhoud. Vanaf 2026 wordt gestart met de actualisatie van het MeerJarenOnderhoudplan waarbij voor een periode van 30 jaar de onderhoudsinspanningen in beeld worden gebracht.

9) Schulden op lange termijn

	<u>31-12-25</u>	<u>31-12-24</u>
Fonds beheer Waterdunen	1.321	1.259
Fonds beheer Baanspolder	111	118
Langlopende schuld Stichting OPN	<u>1.704</u>	<u>1.650</u>
	<u>3.136</u>	<u>3.026</u>

	<u>31-12-25</u>	dotatie	aanw./ mut kortl schuld	<u>31-12-24</u>
Fonds beheer Waterdunen	<u>1.321</u>	<u>96</u>	<u>-34</u>	<u>1.259</u>

Het Zeeuwse Landschap is in 2022 eigenaar geworden van het natuurgebied Waterdunen. In de akte van levering zijn specifieke kwalitatieve verplichtingen opgenomen voor de instandhouding van Waterdunen. Hiervoor heeft Het Zeeuwse Landschap een eenmalige vergoeding ontvangen ad € 1.241k voor die onderdelen in het gebied waarvoor geen bijdrage vanuit reguliere beheersubsidie beschikbaar wordt gesteld, voor een periode van 10 jaar vanaf het moment van de grondoverdracht. Jaarlijks zal Het Zeeuwse Landschap over het verloop en de ontwikkeling in het beheer rapporteren. Na een periode van tien jaar wordt een eindverantwoording opgesteld met een mogelijke terugbetalingsverplichting als blijkt dat het beheer minder heeft gekost dan eerder gedacht. In 2025 is voor het onderhoud van het recreatieve deel van Waterdunen eveneens een bijdrage ontvangen; hiervan is € 96k gereserveerd voor toekomstig beheer.

Het kortlopende gedeelte van de schuld bedraagt € 66k.

Fonds beheer Baanspolder

Ten behoeve van het beheer en onderhoud van onderdelen van het recreatienatuurgebied Baanspolder is vanuit de gemeente Sluis een bijdrage ontvangen van € 124k voor onderhoud en beheer voor een periode van 20 jaar. Gedurende die 20 jaar valt jaarlijks een 20^e deel van deze bijdrage vrij ten gunste van de exploitatie.

Langlopende schuld St. OPN

In 2008 is een klacht ingediend bij de Europese Commissie door de Vereniging Gelijkberechtiging Grondbezitters (VGG) over de PNB-regeling. In 2024 is een schikking getroffen door betrokken partijen. Natuurmonumenten en de Provinciale Landschappen zullen in het kader van deze schikking circa € 77 miljoen storten in een door de VGG opgericht fonds; Stichting OPN (Ondersteuning Particulier Natuurbeheer). Met de middelen in het fonds zal het particuliere natuurbeheer in Nederland een extra impuls krijgen.

In het boekjaar 2024 is reeds € 40 miljoen gestort. Per 31 december 2024 was derhalve nog € 37 miljoen te betalen. Het deel van HZL hiervan bedraagt € 1.542. De tweede betaling ad € 37 miljoen wordt voorafgaand aan de betaling geïndexeerd, tegen peildatum 1 januari 2023. Indexering vindt plaats op grond van het CBS-indexcijfer 'CPI alle huishoudens'.

Toelichting op de balans Stichting Het Zeeuwse Landschap (x € 1.000)

De jaarlijkse indexering wordt jaarlijks als rentelast verwerkt in het resultaat van het betreffende jaar en tegelijkertijd jaarlijks toegevoegd aan de schuld op lange termijn. De tweede betaling ad € 37 miljoen moet uiterlijk 1 januari 2032 door de TBO's worden voldaan. De maximaal verschuldigde indexering bedraagt 3,5% per jaar.

Per 31 december 2025 bedraagt de maximale restant looptijd 6 jaar. De totale impact van de indexering is derhalve maximaal 7 jaren indexering. De TBO's hebben een recht van vervroegde betaling van (een deel) van de verschuldigde bedragen in dit kader.

Het Zeeuwse Landschap heeft de 2^e betaling nog niet voldaan en daarmee is er per 31 december 2025 een schuld opgenomen van € 1.704k inclusief indexering tot en met 2025.

10a) Schulden op korte termijn

	<u>31-12-25</u>	<u>31-12-24</u>
Belastingen en sociale lasten	190	191
Pensioenpremies	-	4
Crediteuren	597	411
Personeelskosten	398	475
Vooruitgefactureerd	23	17
Vooruitontvangen subsidies SNL	626	549
Vooruitontvangen begrazing	482	-
Diversen	<u>300</u>	<u>271</u>
	<u>2.616</u>	<u>1.917</u>

De vooruitontvangen bedragen 'begrazing' betreffen begrazing in Saeftinghe; hiervoor is een bedrag van € 482k ontvangen van partners binnen het Grenspark Groot Saeftinghe. Met het doel om de opgelopen schade tussen 1 november 2024 en 1 april 2025 als gevolg PFAS-contaminatie te compenseren in relatie tot de instandhoudingsdoelstellingen van het Verdrongen land van Saeftinghe. Het betreft hierbij prefinanciering vanuit de financierders waarbij HZL optreedt als tussenschakel richting de gedupeerde veehouders.

Hier tegenover staat dat HZL middelen heeft uitbetaald aan veehouders; deze zijn verantwoord onder de vorderingen op korte termijn (rubriek 4 op pagina 31) onder de 'vooruitbetaalde begrazingsuitkeringen'. De veehouders hebben een inspanningsverplichting om de schade te verhalen bij de vervuiler.

10b) Vooruitontvangen bedragen

Dit betreft reserveringen voor nog uit te voeren projecten en ontvangen subsidies voor onderhanden projecten.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Erfpacht ondergrond werkschuur Poelbos

De stichting heeft in 1990 de werkschuur van Staatsbosbeheer in het Poelbos overgenomen. Voor de ondergrond van deze werkschuur is een erfpachtsovereenkomst van 40 jaar gesloten. De canon van deze erfpacht bedraagt € 808 per jaar en wordt iedere 3 jaar geïndexeerd.

Huurovereenkomst kopieer/print apparatuur

In november 2021 is voor de kopieer/print apparatuur op alle locaties een huurcontract afgesloten voor een periode van 6 jaar ingaande op 1 januari 2022. De jaarlijkse huur bedraagt € 2.585 en kan jaarlijks worden geïndexeerd.

Afgegeven garantie

Het Zeeuwse Landschap heeft ten behoeve van Stichting Terra Maris een bankgarantie afgegeven aan de Stichting Buitenplaats Westhove, ten behoeve van een borg/huurverplichting, voor een bedrag van € 72.000.

Raamovereenkomst met Terra Maris

Op basis van een in 2025 nieuw afgesloten raamovereenkomst is Het Zeeuwse Landschap een verplichting aangegaan om voor de kalenderjaren 2025 en verder financieel bij te dragen aan Stichting Terra Maris. Voor het jaar 2025 is de bijdrage € 62k, de jaren daarna € 25k. Vanaf 2027 zal de bijdrage geïndexeerd worden.

Rechten

Verhuur ruimten

De woonruimte op 'Landgoed Landlust' is voor onbepaalde tijd verhuurd voor € 1.708 per maand en zal jaarlijks per 1 juli worden geïndexeerd. Het complex 'Kruisdijkshans' is voor onbepaalde tijd verhuurd voor € 1.086 per maand en zal jaarlijks per 1 juli worden geïndexeerd. Het 'koetshuis' op 'Landgoed Landlust' is per 1 april 2022 verhuurd als bedrijfsruimte voor een periode van 2 jaar voor een bedrag € 2.401 per maand met een jaarlijkse indexatie per 1 juli. De woonruimte bij Hoeve van der Meulen is voor 2 jaar verhuurd voor een bedrag van € 1.637 per jaar en zal jaarlijks worden geïndexeerd. De woonruimte op het terrein van de Eendenkooi is voor onbepaalde tijd verhuurd voor € 652 per maand en zal jaarlijks per 1 juli worden geïndexeerd. De woonruimte op terrein Oranjezon is verhuurd voor 2 jaar á € 566 per maand.

Grond in eigendom

Het Zeeuwse Landschap beheert een totaal van 10.498 ha (voornamelijk natuur) grond. Hiervan heeft Het Zeeuwse Landschap 3.736 ha in eigendom; deze gronden zijn niet op de balans opgenomen.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Voorwaardelijke vordering

De Provincie Zeeland heeft in 2025 een gewijzigde beschikking afgegeven voor de jaren 2023 tot en met 2028 van € 20.388.626. In deze periode ontvangt Het Zeeuwse Landschap per jaar de subsidie voor een bedrag van € 3.428.055. Per 31 december 2025 is er sprake van een voorwaardelijke vordering van € 10.284.165.

Jaarlijkse bijdrage Postcode Loterij

De Postcode Loterij en de LandschappenNL zijn voor de periode van 2021 tot en met 2025 overeengekomen dat de LandschappenNL partner is van de Postcode Loterij. De bijdrage wordt verdeeld en besteed door de aangesloten landschappen. Het Zeeuwse Landschap zal de bijdrage over 2025 ad € 937,5k ontvangen en besteden in 2026. Daarnaast is een bedrag van € 125k ontvangen dat bij de resultaatbestemming aan de continuïteitsreserve zal worden toegevoegd.

Schikking klachtprocedure staatssteun

In 2008 is een klacht ingediend bij de Europese Commissie door de Vereniging Gelijkberechtiging Grondbezitters (VGG) over de PNB-regeling. In 2024 is een schikking getroffen door betrokken partijen. Natuurmonumenten en de Provinciale Landschappen zullen in het kader van deze schikking circa € 77 miljoen storten in een door de VGG opgericht fonds; Stichting OPN (Ondersteuning Particulier Natuurbeheer). Met de middelen in het fonds zal het particuliere natuurbeheer in Nederland een extra impuls krijgen. In het boekjaar 2024 is reeds € 40 miljoen gestort.

Terugvorderbaarheid van een (deel) van de kwijtingsbetaling en hiermee samenhangend pandrecht

Mochten de TBO's onverhoopt in de toekomst toch nog subsidies en/of rente daarover moeten terugbetalen, dan kunnen zij onder bepaalde omstandigheden aanspraak maken op terugbetaling van (een deel van) het door de TBO's aan het Fonds betaalde bedrag. Voor die situatie heeft het Fonds zekerheid gesteld aan de TBO's in de vorm van de toekomstige vestiging van een pandrecht ten behoeve van de TBO's voor maximaal € 37 miljoen plus de indexering op grond van het CBS-indexcijfer 'CIP alle huishoudens', reeks 2015=100. Er geldt een maximale indexering van 3,5% per jaar.

Toelichting op de staat van baten en lasten Stichting Het Zeeuwse Landschap (x € 1.000)

11) Baten van particulieren

	<u>2025</u>	<u>begr</u> <u>2025</u>	<u>2024</u>
Beschermersbijdragen	289	280	277
Nalatenschappen	41	25	31
Giften	<u>30</u>	<u>25</u>	<u>39</u>
	360	330	347

Het Zeeuwse Landschap heeft ultimo 2025 ruim 9.200 beschermers.

12) Baten van bedrijven

	<u>2025</u>	<u>begr</u> <u>2025</u>	<u>2024</u>
Bijdragen, terreinadopties en overige bijdragen	59	60	159

Dit betreffen giften van bedrijven en bedrijven waarmee we in 2025 een adoptie-overeenkomst hebben gesloten en overige inkomsten van bedrijven/organisaties; totale opbrengst € 59k.

13) Baten van loterijorganisaties

	<u>2025</u>	<u>begr</u> <u>2025</u>	<u>2024</u>
Postcode Loterij	1.063	938	938

Dit betreft de bijdrage van de Postcode Loterij. De huidige overeenkomst loopt tot en met 2025. Inmiddels is er een nieuwe overeenkomst afgesloten voor de periode 2026 t/m 2030.

14) Baten van subsidies van overheden

	<u>2025</u>	<u>begr</u> <u>2025</u>	<u>2024</u>
<i>Beheersubsidies (structureel):</i>			
Natuur- en Landschapsbeheer	3.351	3.430	3.129
Provincie Zeeland	822	822	781
De Zeeuwse Natuur	103	101	98
<i>Aankoopsubsidies</i>	<u>62</u>	<u>-</u>	<u>1.204</u>
	<u>4.338</u>	<u>4.353</u>	<u>5.212</u>
<i>Incidentele subsidies en projectbijdragen:</i>			
Provincie Zeeland	1.030	688	1.087
Gemeente Sluis	148	130	135
Overige	<u>240</u>	<u>224</u>	<u>616</u>
	<u>1.418</u>	<u>1.042</u>	<u>1.838</u>
Totaal	5.756	5.395	7.050

Toelichting op de staat van baten en lasten Stichting Het Zeeuwse Landschap (x € 1.000)

De beheersubsidie natuur- en landschapsbeheer is gebaseerd op de Subsidieverordening Natuur- en Landschapsbeheer (SVNL) en wordt ontvangen via de Provincie Zeeland en wordt beschikt voor een periode van 6 jaar. Daarnaast ontvangt Het Zeeuwse Landschap van de Provincie Zeeland een Integrale kosten subsidie welke telkens voor één jaar wordt verstrekt. De verantwoording over 2025 met betrekking tot de Integrale kosten subsidie is opgenomen in de toelichting op de staat van baten en lasten op pagina 42 en 43 (financieel) en bijlage 7 (inhoudelijk). De Zeeuwse Natuur is het provinciale samenwerkingsverband met betrekking tot natuureducatie waar Het Zeeuwse Landschap onderdeel van uitmaakt.

Omdat vooraf moeilijk een inschatting kan worden gemaakt hoeveel ha natuurgebied kan worden aangekocht en niet zeker is of rijk en/of provincie de aankoopkosten zullen subsidiëren zijn de aankopen van natuurgebieden en ook de aankoopsubsidies in de begroting pro memorie opgenomen en worden als bate verantwoord op het moment dat een subsidiebeschikking ontvangen is.

Projectsubsidies worden ontvangen op basis van aanvragen in relatie tot de primaire doelstellingen van Het Zeeuwse Landschap.

15) Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten

	Begr		
	<u>2025</u>	<u>2025</u>	<u>2024</u>
Projectdonaties	245	pm	45
Werk voor derden	7	-	7
Pachten en rechten	341	335	325
Excursies en entree gebieden	140	140	142
Huuropbrengsten panden	154	140	135
Opbrengst verkopen *)1	4	5	1
Overige opbrengsten	<u>141</u>	<u>105</u>	<u>166</u>
	<u>1.032</u>	<u>725</u>	<u>821</u>

***)1 Brutomarge producten**

Opbrengst verkopen	4	10	3
Kostprijs verkopen	<u>-</u>	<u>-5</u>	<u>-2</u>
	4	5	1

16) Lastenverdeling

	aankoop en beheer terreinen	beheer en administratie	Fondsen werving	voorlichting en educatie	totaal	begroot boekjaar	vorig jaar
Personeelskosten	2.351	521	17	375	3.265	4.049	3.249
Uitgaven uit doelsubsidies	1.443	134	7	124	1.708	1.150	3.715
Uitbesteed werk	710	-	-	-	710	936	750
Bureau- en algemene kosten	75	290	-	78	443	440	4.044
Diverse objectkosten en grondlasten	476	-	-	-	476	362	1.608
Afschrijving en rente	379	15	-	9	403	390	383
Huisvestingskosten	244	21	-	13	278	315	271
Publiciteit en communicatie	-	-	45	143	188	239	212
	<u>5.679</u>	<u>981</u>	<u>69</u>	<u>742</u>	<u>7.471</u>	<u>7.880</u>	<u>14.232</u>

Toelichting op de staat van baten en lasten Stichting Het Zeeuwse Landschap (x € 1.000)

De kosten van de eigen organisatie worden (met uitzondering van de kosten van beheer en administratie) zo goed mogelijk toegerekend enerzijds aan de realisering van de doelstellingen en anderzijds aan de werving van baten.

Voor de toerekening van personeelskosten aan fondsenwerving zijn de volgende verdeelsleutels gehanteerd:

- 2% van de personeelskosten van het bezoekerscentrum Saeftinghe is toegerekend aan “fondsenwerving”
- Van de afschrijvings- en huisvestingskosten van de hoofdvestiging en van de algemene bureaustkosten
  - is 57% toegerekend aan “aankoop en beheer”
  - 16% aan “voorlichting en educatie”

Het verschil tussen de werkelijke en begrote lasten ad. € 409k wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door lagere “Personeelskosten” en lagere kosten “Uitbesteed werk”. Van de personeelskosten is € 661k doorbelast naar “Uitgaven doelsubsidies”; per saldo is er zonder deze doorbelasting een overschot op de personele kosten van € 123k, waarvan € 73k op salariskosten en € 50k op overige personele kosten. De kosten Uitbesteed werk zijn € 226k lager, met name door lagere kosten voor begrazing. De begrote hogere lasten voor begrazing zullen pas vanaf volgend boekjaar aan de orde zijn. De diverse objectkosten en grondlasten zijn € 114k hoger dan begroot door een niet begrote aankoop van grond ad. € 150k en lagere kosten vuilafvoer ad. € 36k. Tegenover de grondaankoop staan een provinciale bijdrage en donaties vanuit het Zeeuwse Natuur Fonds.

De wervingskosten in verhouding tot geworven baten bedraagt over 2025 4,66% (2024 5,19%).

De personeelskosten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	aankoop en beheer terreinen	beheer en administratie	fondsen werving	voorlichting en educatie	totaal
Lonen en salarissen incl. pensioen- en sociale lasten	2.501	604	17	606	3.727
Overige personeelskosten	32	17	-	32	81
Reis- en verblijfkosten	152	24	-	15	191
Ziekengelden en overige pers. inkomsten	-7	-51	-	-15	-74
Doorbelaste personeelskosten	-326	-73	-	-262	-661
	2.351	521	17	375	3.265
gemiddelde personeelsbezetting	24,97	12,06	0,50	6,35	43,88

17 Saldo Financiële baten en lasten

	<u>2025</u>	<u>begr 2025</u>	<u>2024</u>
(On)gerealiseerde koersresultaten	-1	-	42
Dividend	-	-	4
Rentebaten	99	25	85
Rentelasten	-	-	-
Kosten vermogensbeheer	-	-	-5
Indexering St. OPN	-54	-54	
Bankkosten	<u>-7</u>	<u>-10</u>	<u>-7</u>
Totaal	<u>37</u>	<u>-39</u>	<u>119</u>

Verantwoording van het directiesalaris

De WNT is van toepassing op Stichting Het Zeeuwse Landschap. Het voor Het Zeeuwse Landschap toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2025 € 246.000, het algemeen bezoldigingsmaximum.

Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking

bedragen x € 1	Gegevens 2025	Gegevens 2024
	R.W. van Westrienen	R.W. van Westrienen
Functiegegevens⁵	Directeur-bestuurder	Directeur-bestuurder
Aanvang ⁶ en einde functievervulling	01-01 t/m 31-12	01-01 t/m 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte) ⁷	1,0	1,0
Dienstbetrekking? ⁸	ja	Ja
Bezoldiging⁹		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	129.363	121.507
Beloningen betaalbaar op termijn	N.v.t.	N.v.t.
<i>Subtotaal</i>	<i>129.363</i>	<i>121.507</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum ¹⁰	246.000	233.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag ¹¹	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	129.363	121.507
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan ¹²	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling ¹³	N.v.t.	N.v.t.

De totale bezoldiging van de directeur-bestuurder (in loondienst) blijft binnen het in de **Regeling beloning directeuren van goededoelenorganisaties** opgenomen jaarmaximum van € 144.154.

Voor een toelichting op het beleid en de uitgangspunten voor de directiebezoldiging verwijzen we naar bijlage 2 van de jaarstukken.

Aan de directeur-bestuurder zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

Toeziethoudende topfunctionarissen

De leden van de Raad van Toezicht van Stichting Het Zeeuwse Landschap, zoals opgenomen in bijlage 4, ontvangen alleen een netto vergoeding voor gemaakte onkosten, geen bezoldiging. Er worden hen geen leningen, voorschotten en garanties verstrekt.

Financiële verantwoording Integrale kostensubsidie 2025

Financiële verantwoording Integrale kostensubsidie 2025

	3		4		5		7+8		Reguliere aanvraag	
	Reguliere aanvraag		Reguliere aanvraag		Reguliere aanvraag		Reguliere aanvraag		Totaal provinciaal gesubsidieerde activiteiten	
	Onderzoek - monitoring natuurwaarden		Evaluatie en rapportage		Beleving natuurgebieden		Projecten en advisering			
	begr	expl	begr	expl	begr	expl	begr	expl	begr	expl
Directe personeelskosten	10.491	10.768	59.917	59.971	267.267	285.030	229.595	227.986	567.269	583.754
Indirecte personeelskosten	1.163	1.373	6.812	7.479	37.383	41.415	25.610	27.783	70.968	78.049
Directe overige personeelskosten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indirecte overige personeelskosten	4.550	1.317	4.550	1.317	6.825	1.976	6.825	1.976	22.750	6.586
Directe kosten donaties	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Directe afschrijvingskosten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indirecte afschrijvingskosten	6.500	5.514	6.500	5.514	9.750	8.271	9.750	8.271	32.500	27.570
Indirecte toevoeging verwervingsfonds	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indirecte bijdrage De12Landschappen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Directe budgetposten	331	956	3.494	3.902	80.733	68.683	8.806	9.298	93.365	82.840
Indirecte bureaunkosten	14.700	12.381	14.700	12.381	22.050	18.572	22.050	18.572	73.500	61.905
Directe algemene kosten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indirecte algemene kosten	20.600	25.507	20.600	25.507	30.900	38.261	30.900	38.261	103.000	127.537
Directe huisvestingskosten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indirecte huisvestingskosten	8.950	7.904	8.950	7.904	13.425	11.857	13.425	11.857	44.750	39.522
Indirecte rentekosten	1.000	835	1.000	835	1.500	1.252	1.500	1.252	5.000	4.175
Indirecte overige lasten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal directe kosten	10.823	11.723	63.411	63.873	348.000	353.713	238.401	237.284	660.634	666.594
Totaal indirecte kosten	57.463	54.832	63.112	60.938	121.833	121.604	110.060	107.972	352.468	345.345
Totaal directe/indirecte kosten	68.285	66.555	126.523	124.811	469.833	475.317	348.460	345.256	1.013.102	1.011.939
Inkomsten	-49.149	-47.958	-91.065	-89.936	-338.164	-342.505	-250.806	-248.785	-729.184	-729.184
Bijdrage HZL aan subsidiabele activiteiten	-19.137	-18.597	-35.457	-34.875	-131.669	-132.813	-97.655	-96.471	-283.918	-282.755
Exploitatiesaldo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Financiële verantwoording Integrale kostensubsidie 2025

	Reguliere aanvraag		10 Incidentele aanvraag		11 Incidentele aanvraag		Totale aanvraag		6 De Zeeuwse Natuur		HZL		HZL	
	Totaal provinciaal gesubsidieerde activiteiten		Grenspark Groot Saeftinghe		Waterdunen		Gesubsidieerde activiteiten regulier + incidenteel		Natuureducatie		Overige activiteiten		Totaal conform begroting 2025	Totaal conform jaarrekening 2025
	begr	expl	begr	expl	begr	expl	begr	expl	begr	expl	begr	expl		
Directe personeelskosten	567.269	583.754	53.568	53.813	40.873	42.144	661.711	679.711	131.397	147.058	2.443.250	1.692.153	3.236.357	2.518.922
Indirecte personeelskosten	70.968	78.049	-	-	-	-	70.968	78.049	20.916	21.122	500.759	443.133	592.643	542.305
Directe overige personeelskosten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	38.000	41.677	38.000	41.677
Indirecte overige personeelskosten	22.750	6.586	-	-	-	-	22.750	6.586	2.275	659	20.475	5.928	45.500	13.173
Directe kosten donaties	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	40.000	38.153	40.000	38.153
Directe afschrijvingskosten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	325.000	348.037	325.000	348.037
Indirecte afschrijvingskosten	32.500	27.570	-	-	-	-	32.500	27.570	3.250	2.757	29.250	24.813	65.000	55.141
Indirecte toevoeging verwervingsfonds	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indirecte bijdrage De12Landschappen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	67.000	58.364	67.000	58.364
Directe budgetposten	93.365	82.840	-	-	-	-	93.365	82.840	69.403	37.742	1.331.232	1.072.482	1.494.000	1.193.064
Indirecte bureaunkosten	73.500	61.905	-	-	-	-	73.500	61.905	7.350	6.191	66.150	55.715	147.000	123.811
Directe algemene kosten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	151.000	290.779	151.000	290.779
Indirecte algemene kosten	103.000	127.537	-	-	-	-	103.000	127.537	10.300	12.754	92.700	114.783	206.000	255.074
Directe huisvestingskosten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	232.500	201.025	232.500	201.025
Indirecte huisvestingskosten	44.750	39.522	-	-	-	-	44.750	39.522	4.475	3.952	40.275	35.570	89.500	79.045
Indirecte rentekosten	5.000	4.175	-	-	-	-	5.000	4.175	500	417	58.500	57.715	64.000	62.307
Indirecte overige lasten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	712.500	1.708.254	712.500	1.708.254
Totaal directe kosten	660.634	666.594	53.568	53.813	40.873	42.144	755.075	762.551	200.800	184.800	4.560.983	3.684.307	5.516.857	4.631.657
Totaal indirecte kosten	352.468	345.345	-	-	-	-	352.468	345.345	49.066	47.852	1.587.609	2.504.276	1.989.143	2.897.473
Totaal directe/indirecte kosten	1.013.102	1.011.939	53.568	53.813	40.873	42.144	1.107.543	1.107.896	249.865	232.652	6.148.592	6.188.583	7.506.000	7.529.131
Inkomsten	-729.184	-729.184	-53.500	-53.500	-39.250	-39.250	-821.934	-821.934	-102.512	-103.217	-6.110.804	-7.440.101	-7.035.250	-8.365.252
Bijdrage HZL aan subsidiabele activiteiten	-283.918	-282.755	-68	-313	-1.623	-2.894	-285.609	-285.962	-147.353	-129.435	432.962	415.397	-	-
Exploitatiesaldo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	470.750	-836.121	470.750	-836.121

Gebeurtenissen na balansdatum

Er is geen sprake van gebeurtenissen na balansdatum.

Statutaire bepalingen omtrent de verdeling van het resultaat

In de statuten is niets opgenomen over de verdeling van het resultaat.

Ondertekening van de jaarrekening

Vastgesteld te Wilhelminadorp, 24 juni 2026

Was getekend: R.W. van Westrienen,
Directeur-bestuurder

Goedgekeurd door de Raad van Toezicht, 24 juni 2026

Was getekend: C.M.M. Schönknecht
Voorzitter

Was getekend: J.H. Kousemaker RA

Was getekend: ir. Drs. F.P.B. Visscher

Was getekend: M.J.D.C. Vogelzang

Was getekend: E.C.L. Martejijn

Was getekend: E.H.A Sandberg

Was getekend: ir E.L.G. van Kampen

Overige gegevens

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de leden van de Raad van Toezicht

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2025

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2025 van Stichting Het Zeeuwse Landschap te Wilhelminadorp gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Het Zeeuwse Landschap op 31 december 2025 en van het resultaat over 2025 in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving 650 Fondsenwervende organisaties, Subsidieverordening natuur- en landschapsbeheer (SVNL) Zeeland 2016, Algemene subsidieverordening Zeeland 2023, Algemeen subsidiebesluit Zeeland 2023, verleningsbeschikkingen en de bepalingen krachtens de Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2025;
2. de winst- en verliesrekening over 2025; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Het Zeeuwse Landschap zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met de Regeling Controleprotocol WNT 2025 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, eerste lid, onderdelen N en O, Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Het bestuursverslag (pagina 6 t/m 14);
- De overige gegevens (pagina 47 t/m 51);
- Bijlage 6: Financiële verantwoording Nationale Postcode Loterij 2025 (pagina 59 t/m 62).

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat en alle informatie bevat die op grond van RJ 650 Fondsenwervende organisaties Subsidieverordening natuur- en landschapsbeheer (SVNL) Zeeland 2016, Algemene subsidieverordening Zeeland 2023, Algemeen subsidiebesluit Zeeland 2023, verleningsbeschikkingen en de bepalingen krachtens de Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) vereist is.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuur in overeenstemming met de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving 650 Fondsenwervende organisaties, Subsidieverordening natuur- en landschapsbeheer (SVNL) Zeeland 2016, Algemene subsidieverordening Zeeland 2023, Algemeen subsidiebesluit Zeeland 2023, verleningsbeschikkingen en de bepalingen krachtens de Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de Raad van Toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving 650 Fondsenwervende organisaties, Subsidieverordening natuur- en landschapsbeheer (SVNL) Zeeland 2016, Algemene subsidieverordening Zeeland 2023, Algemeen subsidiebesluit Zeeland 2023, verleningsbeschikkingen en de bepalingen krachtens de Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de entiteit.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur en de Raad van Toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Goes, 25 juni 2026

Visser & Visser Audit en Assurance B.V.

S.A. Visser MSc RA

Bijlagen

Bijlage 1 – Directeur-bestuurder

De Directeur-bestuurder is (per 31 december 2025)

R.W. van Westrienen

Nijmegen

Bijlage 2 – Bezoldiging Directeur-bestuurder

De Raad van Toezicht heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Het beleid wordt periodiek geactualiseerd.

Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt R.W. van Westrienen de Regeling beloning directeuren van goededoelenorganisaties (zie www.goededoelennederland.nl).

De regeling geeft aan de hand van zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen. De weging van de situatie bij R.W. van Westrienen vond plaats door de Raad van Toezicht. Dit leidde tot een zogenaamde BSD-score van 430 punten met een maximaal jaarinkomen van € 144.154 (1 FTE/12 mnd).

De voor de toetsing, aan de geldende maxima, relevante werkelijke jaarinkomen van de directeur-bestuurder bedroeg in 2025 voor R.W. van Westrienen: € 116.373 (excl. eindejaarsuitkering 2025). Deze beloning bleef binnen het geldende maximum.

Het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/bijtellings, de werkgeversbijdrage pensioen, de pensioencompensatie en de overige beloningen op termijn bleven voor R.W. van Westrienen, met een bedrag van € 129.621, binnen het in de regeling opgenomen absolute maximumbedrag (€ 187.400). De belaste vergoedingen/bijtellings, de werkgeversbijdrage pensioen en de overige beloningen op termijn stonden bovendien in een redelijke verhouding tot het jaarinkomen.

De hoogte en samenstelling van de bezoldiging is toegelicht in de toelichting op de staat van baten en lasten.

Bijlage 3 – Verantwoordingsverklaring

De Raad van Toezicht en de Directeur-bestuurder van Stichting Het Zeeuwse Landschap onderschrijven de Code Goed Bestuur voor Goede Doelen en handelt overeenkomstig. In deze verantwoordingsverklaring leggen de Raad van Toezicht en het Bestuur verantwoording af over drie algemeen geldende principes:

(1) Raad van Toezicht en de Directeur-bestuurder onderschrijven het principe van de scheiding tussen toezicht houden en uitvoering van de taken van de Stichting.

Stichting Het Zeeuwse Landschap heeft een Raad van Toezicht bestaande uit niet bezoldigde leden en een werkorganisatie met aan het hoofd een directeur-bestuurder. De directeur-bestuurder is belast met het bestuur van de Stichting en is verantwoordelijk voor de financiële positie van de Stichting en haar resultaten. De Raad van Toezicht is belast met het toezicht op de algemene gang van zaken en met het toezicht op het door de directeur-bestuurder gevoerde beleid.

De Raad van Toezicht geeft invulling aan de scheiding tussen toezicht houden en uitvoering van de taken van de Stichting door in zijn vergaderingen stukken die onder verantwoordelijkheid van de directeur zijn opgesteld te behandelen. Dit houdt onder meer in:

- Beoordeling en vaststelling van begroting en jaarplan, jaarrekening en jaarverslag;
- Periodieke controle van de financiële situatie door beoordeling van financiële voortgangsrapportages over het lopende jaar;
- Periodieke bespreking van relevante ontwikkelingen waarbij de Raad van Toezicht functioneert als adviseur en klankbord.

Voorts kan de Raad van Toezicht al die zaken behandelen die het van belang acht voor het functioneren van de Stichting.

De Raad van Toezicht bewaakt zijn optimaal functioneren door:

- Statutair vastgelegde zittingstermijnen voor zijn leden in acht te nemen;
- Door bij benoeming van de directeur-bestuurder de kwaliteit van de kandidaten te toetsen aan een aantal inhoudelijke criteria;
- Door ervoor te waken dat een aantal verschillende expertises, relevant voor het functioneren van de Stichting, binnen de Raad vertegenwoordigd zijn.

Het functioneren van de directeur-bestuurder wordt periodiek geëvalueerd door middel van functioneringsgesprekken met voorzitter en een lid van de Raad (remuneratiecommissie). Onderwerpen die daarbij ook aan de orde komen zijn fraude, belangenverstrengeling en integriteit.

(2) Raad van Toezicht en de Directeur-bestuurder onderschrijven als uitgangspunt voor het functioneren van de Stichting dat continu gewerkt moet worden aan een optimale besteding van middelen, zodat effectief en doelmatig gewerkt wordt aan het realiseren van de doelstellingen van de Stichting.

De uitvoering van de hoofdtaak van de Stichting, het beheer van de natuurgebieden, landschap en erfgoed die vallen onder verantwoordelijkheid van de Stichting, is in overeenstemming met de procedures die daarvoor zijn voorgeschreven. Procedures ter borging van de kwaliteit van beheer zijn vastgelegd in een Kwaliteitshandboek. Doordat wordt gewerkt volgens dit handboek zijn wij een gecertificeerde natuurbeheerder. Onderdeel van de certificering is een systematische (interne en externe) evaluatie van het beheer.

De voortgang op de realisatie van de doelstellingen wordt periodiek besproken tussen directeur-bestuurder en de Raad van Toezicht.

De zorgvuldigheid en doelmatigheid van het financieel-administratieve functioneren wordt jaarlijks door twee leden van de Raad (financiële commissie) en de directeur-bestuurder besproken met de externe accountant die de jaarrekening controleert. De aanbevelingen van de accountant worden gewogen en zo mogelijk geïmplementeerd in de proceduregang.

Bijlage 3 – Verantwoordingsverklaring

---

(3) Raad van Toezicht en Directeur-bestuurder streven naar optimale relaties met belanghebbenden, met gerichte aandacht voor informatieverschaffing en de inname en verwerking van wensen, vragen en klachten.

De verwezenlijking van de doelstelling is slechts mogelijk als er voldoende maatschappelijk draagvlak voor is. Dit komt dan ook terug in de doelstellingen die de Stichting heeft, namelijk:

1. Beschermen en ontwikkelen van robuuste natuur
2. Behoud en ontwikkeling van karakteristieke landschappen
3. Ons cultuur-historisch gebouwd erfgoed toekomstbestendig maken
4. Stem geven aan natuur, landschap en erfgoed
5. Vergroten van verbinding van mensen met natuur, landschap en erfgoed

Het maatschappelijke draagvlak willen bereiken door onze gebieden, daar waar mogelijk, gastvrij open te stellen voor recreatie. We vergroten onze zichtbaarheid en zetten in op vernieuwing van natuurbeleving en -educatie voor jong en oud. Ook ontwikkelen we meer mogelijkheden om ons te steunen als donateur, vrijwilliger of ambassadeur.

Daarbij maken we gebruik van een brede mix van communicatiekanalen, zoals de website, social media, e-mailmarketing, pr, infoborden in onze terreinen en ons donateursmagazine.

We organiseren jaarlijks vele honderden excursies en werken intensief samen.

We organiseren om het jaar een beschermersdag en een vrijwilligersdag. Jaarlijks haken we aan bij een aantal burgerparticipatie-activiteiten, we maken specifieke projectdonaties mogelijk en we rollen het vrijwilligersbeleid verder uit. We vernieuwen ons excursie-aanbod voor verschillende doelgroepen en we ontwikkelen een aantal beleefelementen.

Als Stichting Het Zeeuwse Landschap vallen we onder de koepelorganisatie LandschappenNL. De koepelorganisatie is partner van de Postcode Loterij. Via LandschappenNL ontvangt de Stichting een jaarlijkse bijdrage van de Postcode Loterij. Wij hechten grote waarde aan dit partnerschap en communiceren over deze ondersteuning via het tijdschrift, vermelding op informatieborden etc.

De organisatie streeft naar goede relaties met andere partijen in het werkveld: andere terreinbeherende organisaties, agrariërs en hun organisaties, ondernemers en de diverse overheden. Door constructieve samenwerking en met begrip voor de belangen van andere partijen proberen we onze doelstellingen te bereiken.

De organisatie ontvangt met regelmaat van individuele burgers e-mails en telefoontjes met opmerkingen, wensen en, soms ook, klachten. Uitgangspunt is om elke reactie individueel te beantwoorden. Medewerkers van verschillende afdelingen reageren inhoudelijk op de binnengekomen berichten. Van binnengekomen klachten wordt een klachtenboek bijgehouden.

Bijlage 4 – Hoofd- en nevenfuncties Directeur-bestuurder en leden Raad van Toezicht

---

R.W. van Westrienen:

- Voorzitter van de Stichting ter Bevordering van de Herpetologie

C.M.M. Schönknecht:

- Voorzitter Raad van Toezicht Maritiem MuZeeum Zeeland
- Voorzitter Raad van Toezicht Stichting Terra Maris
- Voorzitter Raad van Toezicht Stichting Museum Café Terra Maris
- Lid Raad van Toezicht Zorgbeleving De Blauwe Vlinder

J.H. Kousemaker:

- Zelfstandig adviseur
- Voorzitter Dorpsraad Serooskerke
- Commissaris The Work Zone BV
- Bestuurslid (voorzitter) twee stichtingen administratiekantoor
- Lid Raad van Toezicht Stichting Terra Maris en Stichting Lunchcafé Zeeuws Biologisch Museum
- Adviseur Becht Beheer BV

F.P.B. Visscher:

- Manager HZ Nexus bij HZ University of Applied Sciences
- Programmamanager New Waves (Katapult Groeifonds) bij HZ University of Applied Sciences
- Lid Raad van Toezicht Stichting Terra Maris en Stichting Lunchcafé Zeeuws Biologisch Museum
- Jurylid Zeeuwse Innovatieprijs Emergo
- Columnist Goesemorgen

M.J.D.C. Vogelzang:

- Vrijwillige boswachter bij Vereniging Natuurmonumenten
- Lid van diverse "Ad Hoc" commissies binnen de PKN-kerk Kapelle-Biezelinge-Eversdijk
- Energieadviseur/Energiecoach in dienst van GR De Bevelanden
- 0-uren contract SOVON; officiële vogeltellingen uitvoeren voor onderzoeksdoeleinden

E.C.L. Martijn:

- Wetlandwacht voor de zuidelijke Westerschelde namens Vogelbescherming Nederland
- Lid Ledenraad Sovon (namens Zeeland)

E.H.A Sandberg:

Hoofdfuncties:

- DGA van Sandberg advies & meer BV
- Eigenaar Evermore Thee - Koffie – Chocola (eenmanszaak)

Nevenfuncties:

- Voorzitter VVE Coolhaven 148 tm 160 Rotterdam sinds 2018
- Voorzitter van Stichting Grote Ogen

E.L.G. van Kampen

Hoofdfunctie:

Architect/Directeur bij Bladgroen BV in Middelburg

Nevenfuncties:

- Initiator Zeerust – Proeftuin voor Circulair en Biobased bouwen in Middelburg

Bijlage 5 - Natuurwetenschappelijke Adviescommissie

Samenstelling Natuurwetenschappelijke Adviescommissie (per 31 december 2025)

Ir. F. Arts	Westkapelle
Drs. J. Beijersbergen	Kerkwerve
De heer H. Castelijns	Philippine
Drs. D.J. de Jong	Heinkenszand
De heer K. de Kraker	Burgh-Haamstede
De heer L. Linnartz	Ooltgensplaat
Ing. M. Meeuwse	Kapelle
Drs. P.J. van der Reest	Middelburg
Mevrouw Y. van Scheppingen	Terneuzen
De heer W. van Steenis	Breukelen
De heer. M. Jacobusse	's-Gravenpolder

Bijlage 6 – Financiële verantwoording Postcode Loterij 2025

Algemeen

In 2025 zijn de middelen van de Postcode Loterij ad € 937.500 gealloceerd naar verschillende projecten. Hieronder staat een overzicht van de bestedingen. De uitvoering van een aantal projecten heeft helaas vertraging opgelopen waardoor de geplande realisatie in 2025 doorschuift naar 2026 en daarmee de besteding van de middelen ook.

Bestedingen 2025

Strandroute Oranjezon

In 2025 zijn voorbereidingen getroffen voor de vernieuwing van de strandroute naar het strand bij Oranjezon.

Oranjezon is een van de meest geliefde natuurgebieden van Zeeland.

De strandroute vormt de verbinding tussen het natuurgebied, de camping en het strand. HZL, Camping Oranjezon en de Gemeente Veere werken samen om de route aantrekkelijker, duidelijker en comfortabeler te maken. Zo kunnen strandbezoekers prettig lopen en onderweg iets meekrijgen van de natuur en het verhaal van het gebied. Op de website van HZL wordt het project toegelicht: [Strandroute Oranjezon | Stichting Het Zeeuwse Landschap](#).

Realisatie is voorzien in najaar 2026.

Strandroute Oranjezon

Oranjezon is een van de meest geliefde natuurgebieden van Zeeland. De strandroute vormt de verbinding tussen het natuurgebied, de camping en het strand. Het Zeeuwse Landschap, Camping Oranjezon en de Gemeente Veere werken samen om de route aantrekkelijker, duidelijker en comfortabeler te maken. Zo kunnen strandbezoekers prettig lopen en onderweg iets meekrijgen van de natuur en het verhaal van het gebied.

Wat houdt het project in?

De strandroute wordt vernieuwd en verbijert het afstemmen van de besteding en opzet.

- Lange tijd past het oude informatiepaneel en informatiepunten die op een langzaam tempo worden vernieuwd door het Zeeuwse Landschap, de natuur en de waterwinning in Oranjezon.
- Financieringen worden aangevuld en de voor de komende jaren te maken zijn goed worden opgefrist, zodat de hele route klaar is voor de toekomst.
- Daarnaast worden er de huidige oude informatiepunten richting strand door een nieuw houten trap met informatiepunten. Deze zijn ook als een onderdeel van een nieuw, meer openbaar en goed past bij het lokale karakter van het gebied.

Waarom deze vernieuwing?

Het huidige pad en de richting zijn nu een moderne richting. Met de vernieuwde strandroute worden er de gebiedsrichting richting strand, verbeterde aan het comfort voor bezoekers en geven een nieuw karakter aan natuurbeleving, zodat de natuur te beleven. Zo worden een nieuwe, prettige en informatieve route die door aansluit bij het lokale karakter van het gebied.

De uitvoering wordt mogelijk gemaakt door een Regioakkoord van het Rijk aan Provincie Zeeland, een bijdrage van de Nationale Postcode Loterij en door een gesponsorde bijdrage van het Zeeuwse Landschap, de Gemeente Veere en Camping Oranjezon.

Renovatie gebouwd erfgoed Oranjezon

Oranjezon is een van de meest geliefde natuurgebieden van Zeeland ([Natuurgebied Oranjezon | het mooiste duingebied in Zeeland](#)). Bij de entree van het natuurgebied staan diverse gebouwen welke beschikken over een karakteristieke industriële uitstraling welke worden aangemerkt als gemeentelijk cultuurhistorisch waardevolle panden. Sinds 2019 zijn deze gebouwen in eigendom van HZL. Voor die tijd werden ze gebruikt in relatie tot waterwinning. De bouwkundige en onderhoudsstaat verdienen aandacht. Aangezien de gebouwen de blikvangers zijn bij de entree, vragen deze aandacht. In 2025 zijn de voorbereidingen getroffen.

Realisatie van de renovatiewerkzaamheden is voorzien na de zomer in 2026.

Bijlage 6 – Financiële verantwoording Postcode Loterij 2025

Renovatie bezoekerscentrum inclusief vernieuwde expositie

Een nieuwe onthaalpoort

Het gebouw én de expositie krijgen een complete make-over. Daarmee groeit het centrum uit tot een van de onthaalpoorten van [Grenspark Groot Saeftinghe](#), een gebied waar natuur, landbouw en haven elkaar ontmoeten.

In Emmadorp, achter de dijk bij Het Verdronken Land van Saeftinghe, ligt ons bezoekerscentrum. Al decennialang is dit dé startplek voor een ontdekkingsstocht door het schor. Jaarlijks komen hier zo'n 10.000 bezoekers. Het bezoekerscentrum krijgt een grondige vernieuwing. Het gebouw, de expositie en de buitenruimte worden duurzaam en toekomstbestendig heringericht.

Duurzaam ontwerp

Het ontwerp van Thys Architectuur verbindt binnen en buiten op een natuurlijke manier. De buitenruimte wordt groener en vriendelijker, met meer beplanting, een veilige looproute en nieuwe voorzieningen zoals kleedruimte, een speelplaats en openbare toiletten.

Duurzaamheid loopt als een rode draad door het project. We gebruiken hergebruikte materialen, hergebruiken regenwater en plaatsen energiezuinige verlichting. Een groendak versterkt de biodiversiteit rond het gebouw.

Ook het parkeerterrein wordt aangepakt. Samen met Gemeente Hulst en Provincie Zeeland zorgen we voor een duurzame inrichting, inclusief laadpalen voor elektrische auto's en fietsen.

Het gebouw én de expositie krijgen een complete make-over. Daarmee groeit het centrum uit tot een van de onthaalpoorten van Grenspark Groot Saeftinghe: een gebied waar natuur, landbouw en haven elkaar ontmoeten.

Nieuwe expositie

Binnen krijgt de tentoonstelling een volledige vernieuwing. Samen met ontwerp bureau Peendrops ontwikkelen we een interactieve beleving waarin natuur, landschap en erfgoed samenkomen. Bezoekers kunnen straks met al hun zintuigen de wereld van het Verdronken Land van Saeftinghe beleven. Ordelek straks welke vogels hier leven, hoe het landschap zich vormde en envaar eb en vloed in een geul.

De expositie sluit aan op het bekende [glankerpad](#) van 1 kilometer. Zo kun je opgedane kennis direct buiten ervaren: voel de wind, ruik het zilt en zie de vogels die het getij volgen.

Onderdeel van Grenspark Groot Saeftinghe

De vernieuwing is onderdeel van het [interregio project Grenspark Groot Saeftinghe IV](#) en wordt gefinancierd met steun van Provincie Zeeland. Het bezoekerscentrum is een van drie onthaalpoorten. Waar Prosperhoeve en Panoramatorren focussen op landbouw en haven, vertelt Saeftinghe het verhaal van natuur en landschap.

Realisatie van een nieuwe vogelkijkhut

In 2025 zijn de verdere voorbereidingen getroffen voor de realisatie van een nieuwe vogelkijkhut in het Verdronken Land van Saeftinghe. In deze nieuwe vogelkijkhut komen vogelaars en natuurliefhebbers optimaal aan hun trekken. Vanuit de vogelkijkhut is uitzicht op zowel het Verdronken Land van Saeftinghe als de Hedwigepolder. De vogelkijkhut krijgt 2 verdiepingen, wordt gemaakt van duurzame materialen en voorzien van informatiepanelen.

Realisatie in najaar 2026.

Bijlage 6 – Financiële verantwoording Postcode Loterij 2025

Nieuwe vrijwilligersgroepen

Nieuwe beheergroep in Retranchement, tweede beheergroep Vogelkers Oranjezon, Broedvogelbeschermers overgenomen vanuit het Groene Strand Project, beheergroep Veldstation Verdrongen Land van Saeftinghe opgericht. Er is een vrijwillige BOA aangenomen in Noord en een vrijwillige BOA/schipper die de Hoge Platen in de gaten houdt.

Invasieve exoten

Het Zeeuwse Landschap heeft de afgelopen jaar steeds meer werk aan het bestrijden van invasieve exoten ter bescherming van de inheemse vegetatie. In 2025 is er veel extra werk verricht aan het bestrijden van dijkviltbraam, Amerikaanse vogelkers en watercrasula. Vaak gaat dit met subsidie van de provincie Zeeland wanneer het N2000 gebieden betreft, maar de problemen doen zich helaas ook voor in andere gebieden met bijzondere inheemse flora. De bestrijding in deze gebieden is met middelen van de Postcode Loterij gerealiseerd.

Aanschaf drones

Er zijn drones aangeschaft die we voor verschillende doeleinden in het veld kunnen inzetten. Zo kunnen ze gebruikt worden bij de handhaving in weinig overzichtelijke gebieden. Maar ook om met gebruik van warmtebeeld nesten en dieren op te sporen voordat we gaan maaien. En ze zullen ingezet worden om vanuit de lucht kolonies van meeuwen en sterns te tellen.

Aankleding Oranjezon Light

Oranjezon is een prachtig en geliefd natuurgebied, maar het voorterrein is verouderd en toe aan een opknappbeurt. In de aanloop daarnaartoe hebben we de entree alvast een kleine make-over gegeven. Zo is er een ticketautomaat geplaatst met bestickering – hierin vind je nu ook het foldermateriaal – en word je vrolijk welkom geheten door de dieren die in het gebied te vinden zijn.

Bemesting weidevogelgrasland

Vaak wordt gesteld dat het bemesten van natuurlijke graslanden met ruwe stalmest goed zou zijn voor weidevogels. Omdat de ecologen van HZL twijfels hadden of dit wel altijd de juiste keuze is, hebben wij een extern advies gevraagd in 2025. Dit advies is door een expert in de vorm van een rapport en presentatie met ons en andere Zeeuwse partners gedeeld. Het rapport is bij ons opvraagbaar. De opgedane kennis zullen wij meenemen in ons beheer.

Boeren voor natuurinclusieve landbouw Schouwen-West

In 2025 is er een project gestart met vele partners in Zeeland rondom het projectgebied Burghsluis op Schouwen. In dit projectgebied was eerder al een project uitgevoerd via HZL, onder andere met geld vanuit de Europese Unie (Interreg).

Provincie Zeeland en Het Zeeuwse Landschap wilden dit project, wegens bewezen succes graag uitgebreid voortzetten. In het project wordt samengewerkt met boeren en onderzoekers. Samen willen we ontdekken hoe boeren op een manier kunnen werken die zorgt voor minder uitstoot van stikstof, betere waterkwaliteit, meer planten en dieren (biodiversiteit) en een gezond verdienmodel.

Op de website van HZL wordt het project toegelicht: [Boeren voor natuurinclusieve landbouw Schouwen-West | Stichting Het Zeeuwse Landschap](#).

In april 2025 zijn we samen met onze partners gestart met project boeren voor natuurinclusieve landbouw Schouwen-West. Een 1-jarig onderzoekproject waarbij we boeren nieuwe landbouwmethoden in de praktijk laten ervaren. Om samen te werken in de natuur 2020 gebieden in realisatie moeten we de verandering tussen landbouw en biodiversiteit versnellen.

Aanpak

Tijdens het onderzoek wordt gebruik gemaakt van verschillende methoden om te kijken hoe de natuur er voor staat op gebied van biodiversiteit. Samen met boeren die vrijwillig deelnemen aan het project gaan we onderzoeken hoe boeren kunnen bijdragen aan de belangrijke doelen: minder uitstoot in de lucht en het water, betere waterkwaliteit in het gebied en meer biodiversiteit. Dit doen we door verschillende methoden van betrokken boeren, zoals het maken van bemesting of bemesten van het land, in de praktijk aan te passen en de resultaten te monitoren. De verkregen kennis kan hiermee in het onderzoekgebied toegepast worden maar dient als voorbeeld voor andere gebieden.

Partners

De project is een samenwerking tussen Provincie Zeeland, het Louis Bolk Instituut, Stichting Landschapstalen Zeeland, Praktijkonderzoek Zeeland en de Agrarische Natuurvereniging Zeeland.

Het project wordt mogelijk gemaakt door een bijdrage van Provincie Zeeland en de Nationale Postcode Loterij.

Meer informatie

Help je vragen over project Boeren voor natuurinclusieve landbouw Schouwen-West? Neem dan contact op met [Hans de Smit](#) (Projectmanager Boeren voor natuurinclusieve landbouw Schouwen-West) via hans.de.smit@stichting-het-zeeuwse-landschap.nl of bel naar 0113-541110.

Bijlage 6 – Financiële verantwoording Postcode Loterij 2025

Achterkant Herfstnummer 2025

Dankzij de deelnemers van de Nationale Postcode Loterij kunnen wij ook dit jaar diverse projecten uitvoeren. **Bedankt!**

1 AANKLEDING ORANJEZON LIGHT

Oranjezon is een prachtig en geliefd natuurgebied, maar het voorterrein is verouderd en toe aan een opknappbeurt. In de aanloop daarnaartoe hebben we de entree alvast een kleine make-over gegeven. Zo is er een ticketautomaat geplaatst met bestickering – hierin vind je nu ook het foldermateriaal – en word je vrolijk welkom geheten door de dieren die in het gebied te vinden zijn.

2 AANSCHAF DRONES

We hebben drones aangeschaft die we voor verschillende doeleinden in het veld kunnen inzetten. Zo kunnen ze worden benut om met gebruik van warmtebeeld nesten en dieren op te sporen voordat we gaan maaien. Ook zullen ze worden ingezet om vanuit de lucht kolonies van meeuwen en sterns te tellen. En ze zullen worden gebruikt bij de handhaving in weinig overzichtelijke gebieden.

3 ONDERSTEUNING EN UITRUSTING VRIJWILLIGERS

Op diverse plekken in Zeeland zijn nieuwe vrijwilligersgroepen opgezet, voor zowel beheerders als gastheren en -vrouwen. Uiteraard voorzien wij deze onmisbare krachten van de nodige uitrusting en materialen voor hun belangrijke werk.

4 BELEEFROUTE YERSEKE MOER

In dit natuurgebied zie je verschillende sporen in het landschap die al vanaf tweeduizend jaar terug mede door mensen zijn aangebracht. De verhalen hierachter worden met behulp van historische figuren tot leven gebracht op verschillende nieuwe uitkijkpunten. Ook worden er nieuwe picknickplaatsen en een vogelkijlowand langs de route geplaatst.

Meerdere projectpartners maken dit grote beleefproject mogelijk, waaronder Nationale Postcode Loterij en Provincie Zeeland.

Ons bereik:

Beschermersmagazine: oplage ca. 9.000 (4x pj)

Facebook volgers: ca. 8.350

LinkedIn volgers: ca. 4.750

E-mail abonnees: ca. 9.500

Bijlage 7 - Inhoudelijke verantwoording Integrale kostensubsidie 2025

Monitoring natuurwaarden

Ganzenbeleid en distelverordening

Jaarplan 2025	Verantwoording 2025
<p>In het kader van het <u>provinciale ganzenbeleid</u> worden in aantal terreinen (alle inlagen Noord-Beveland) jaarlijks acties ondernomen om de Zeeuwse (overzomerende) ganzenpopulatie op een gewenst niveau te houden.</p> <p>Het schudden/prikken van ganzeneieren vindt jaarlijks plaats tot aan het begin van de broedperiode van roerdomp en bruine kiekendief. De territoria van deze soorten worden vooraf aan het betreden van de broedgebieden in kaart gebracht om verstoring aan deze soorten te voorkomen.</p>	<p>Eind maart zijn de territoria-indicerende waarnemingen in kaart gebracht. Helaas gaat het niet goed met de betreffende soorten en zijn er weinig waarnemingen van deze soorten gedaan in de kleine rietlanden.</p> <p>De resultaten worden gedeeld met de beheerders van de gebieden.</p>
<p>In het kader van het <u>provinciale ganzenbeleid</u> worden er na het broedseizoen jaarlijks tellingen uitgevoerd om het aantal (overzomerende) ganzen vast te kunnen stellen. Deze tellingen vinden plaats op het ruimoment van de ganzen.</p> <p>De tellingen vinden plaats in alle gebieden waar concentraties van ganzen te verwachten zijn, zoals o.a. de inlagen van Noord-Beveland, het Zeeuwse deel van het Krammer-Volkerak en Saeftinghe.</p>	<p>Rond half juni is deze telling uitgevoerd. Voor het Krammer-Volkerak wordt dan ook bepaald of het effectief is om hier aan bestrijding te doen. De laatste jaren lag het getal onder de gestelde grenswaarde. Wel zien we het aantal langzaam weer toenemen na de laatste bestrijdingsactie.</p>
<p>In het kader van de verplichte bestrijding van akkerdistels volgens de <u>distelverordening</u> wordt in de randzones van de terreinen waar bestrijding noodzakelijk is, gekeken waar deze bestrijding botst met aanwezige natuurwaarden (nesten van graspieper e.a.)</p>	<p>Ondanks dat het broedseizoen officieel voorbij is, worden alle te maaien stukken voorgelopen. Dit omdat er nog late of tweede legfels kunnen liggen, of dat er kuikens in schuilen.</p>

Vogelinventarisaties

Jaarplan 2025	Verantwoording 2025
<p>In 2025 vinden er ook <u>broedvogelinventarisaties</u> plaats in terreinen die vanuit SVNL niet subsidiabel zijn, omdat ze niet in eigendom of in erfpacht zijn (waar wij geen 'duurzaam gebruiksrecht' hebben) of die frequenter worden geïnventariseerd dan vanuit SVNL wordt vergoed.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Waterdunen (focus op kustbroedvogels) • Hooge Platen (focus op kustbroedvogels) 	<p>Het is gelukt om alle voorgenomen en hiernaast genoemde gebieden te inventariseren zoals gepland. Gegevens staan in middels in de NDFP.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Het Verdrongen Land van Saeftinghe (proefvakken) • Yerseke Moer (weidevogels) • Hoeve van der Meulen 	
<p>Daarnaast vinden in diverse gebieden maandelijks <u>watervogeltellingen</u> plaats om de aantallen en verspreiding van watervogels gedurende het winterhalfjaar vast te leggen. Dit gebeurt vooral door ervaren vrijwilligers, waarbij HZL samen met Sovon de tellingen coördineert. Indien nodig worden gebieden geteld door medewerkers van HZL, bijvoorbeeld bij uitval van vrijwilligers of indien geen vrijwilliger voor een telgebied beschikbaar is.</p> <p>Watervogeltellingen zijn in gebieden als de Yerseke Moer, Saeftinghe, Waterdunen en Bruintjeskreek van belang vanwege N2000 doelstellingen voor een aantal soorten van deze soortgroepen. Sommige HZL-gebieden worden geteld door Delta Milieu Projecten. In de volgende terreinen van HZL worden in 2025 ganzen, zwanen en (in een deel van de gebieden) overige watervogels (eenden, steltlopers, reigers etc.) geteld:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yerseke Moer (ganzen, zwanen en overige watervogels) • Bruintjeskreek (ganzen, zwanen en overige watervogels) • Sint Laurens Weihoek (ganzen, zwanen en overige watervogels) • Sophiapolder, de Blikken, Baarzandse Kreek, Grote Gat, Oudelandse Polder, Zwin en Kievittepolder (ganzen en zwanen) • Saeftinghe (ganzen, zwanen en overige watervogels) • Weihoek Oude Veerseweg (ganzen, zwanen en overige watervogels) • Heerenpolder Wolphaartsdijk (ganzen, zwanen en overige watervogels) 	<p>De wintertelling zijn ook in 2025 weer uitgevoerd. De gegevens worden gebruikt voor de gebiedsanalyses in de kwaliteitstoetsen en evaluaties in het beheerplanproces.</p> <p>Deels gebeuren deze tellingen door vrijwilligers en deels (waar geen vrijwilligers zijn gevonden, of bij (tijdelijke) uitval) door medewerkers ecologie. Wij blijven ook actief in het zoeken (en vinden!) van vrijwilligers, dit zorgt voor een relatief lage professionele inzet.</p>

Botanisch onderzoek

Jaarplan 2025	Verantwoording 2025
<ul style="list-style-type: none"> • Slikken van de Heen + Plaat van de Vliet pq's in het kader van veranderingen begrazingsregiem • Monitoring gesteelde zoutmelde en zeegerst • Exotenmonitoring (vooral botanisch, maar ook andere soortgroepen) Check problematiek in diverse gebieden + effectiviteit maatregelen	Dit soort aanvullende monitoring is onzes inziens heel belangrijk om goed vinger aan de pols te houden. Al deze monitoring is ook in 2025 uitgevoerd.

Bijlage 7 - Inhoudelijke verantwoording Integrale kostensubsidie 2025

Evaluatie en rapportage

Het uitvoeren van interne en externe kwaliteitstoetsen

Jaarplan 2025	Verantwoording 2025
<p>Het systeem van kwaliteitstoetsen wordt gecontinueerd volgens schema. Met regelmaat worden medewerkers van HZL ook uitgenodigd deel te nemen aan kwaliteitstoetsen van externe partijen.</p> <p>Voor de volgende gebieden wordt in 2025 een kwaliteitstoets uitgevoerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het Verdrongen Land van Saeftinghe	<p>Het winterseizoen wordt volledig benut voor het opstellen van de beheerplannen en kwaliteitstoetsen. Alle plannen worden momenteel afgerond en zullen in juni 2026 worden vastgesteld door het MT. Deze worden direct na vaststelling aangeleverd aan de provincie Zeeland.</p>

Opstellen adviezen en beheerplannen

Jaarplan 2025	Verantwoording 2025
<p>De volgende beheerplannen zullen in 2025 worden gerealiseerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rumoirtschorren, Slaak en Krabbenkreek (samen Sint Philipsland Buitendijks) • Waterdunen • De Blikken • Dijken West Zeeuws-Vlaanderen • Krabbekreek (WZVL)	<p>Het winterseizoen wordt volledig benut voor het opstellen van de beheerplannen en kwaliteitstoetsen. Alle plannen worden momenteel afgerond en zullen in juni 2026 worden vastgesteld door het MT. Deze worden in juli aangeleverd aan de provincie Zeeland.</p>

Bijlage 7 - Inhoudelijke verantwoording Integrale kostensubsidie 2025

Vergroten van toegankelijkheid en beleving natuurgebieden

Natuurbeleving en recreatieve voorzieningen

Jaarplan 2025	Verantwoording 2025
In het kader van natuurbeleving en -educatie worden in de grotere gebieden regelmatig excursies aangeboden onder leiding van door ons opgeleide gidsen. Dit zijn vooral wandelexcursies; rondom de Staats-Spaanse Linies en Waterdunen* worden ook fietsexcursies aangeboden. Per jaar bieden we zo'n 800 excursies aan, verdeeld over heel Zeeland.	In totaal 744 excursies. Realisatie hiervan is in de separate DZN verantwoording meegenomen. Geboekt via website: 288 excursies (samen goed voor ruim 4.000 deelnemers) Excursies op aanvraag: 268 particuliere groepen en 188 schoolklassen (samen goed voor bijna 7.000 deelnemers)
De open excursies kunnen online geboekt worden. Ook zijn excursies op aanvraag mogelijk waarbij in overleg een excursie-programma samengesteld wordt (particuliere grotere groepen of schoolexcursies).	
Informatiepanelen bij de grote terreinen worden in een regelmatige cyclus vervangen of herzien. Dit jaar worden ca. 5 infopanelen vervangen en/of nieuw gerealiseerd met actuele content (tekst en beeld).	Hoeve van der Meulen (hele gebied rondom) Baarzandse Kreek Plaskreek <i>(zie beelden onderin)</i>
Planvorming en projectvoorbereiding voor Welkom in Waterdunen en speelnatuur.	Gerealiseerd (doorlopend naar 2026). Conceptontwerpen voor gebouw en speelnatuur geactualiseerd. Stichtingskosten in beeld gebracht.
Planvorming en projectvoorbereiding voor verbouwing/renovatie van het bezoekerscentrum Verdronken Land van Saeftinghe met een focus op renovatie van excursiefaciliteiten (spoelplaats/ kleedruimte etc) en een vernieuwing van de expositie (realisatie voorzien winter 2025/voorjaar 2026).	Gerealiseerd (doorlopend naar 2026) Ontwerpen architect gereed en selectie expositiepartner afgerond. Verhaallijnen ontwikkeld. Fondsenwerving gedaan. Vertraging opgelopen door de terugtrekking van de aannemer in december 2025. Opnieuw een aanbesteding. Verwachte realisatie winter 2026/voorjaar 2027.
De openingstijden in het bezoekerscentrum Emmadorp (Verdronken Land van Saeftinghe) worden geoptimaliseerd op basis van excursiemogelijkheden rondom getijden en aanvang renovatiewerkzaamheden gebouw. Het kleine bezoekerscentrum bij de Eendenkooi is op afspraak geopend voor excursies in bepaalde periodes van het jaar.	Gerealiseerd. Saeftinghe: seizoensopening conform andere jaren (ivm geen start renovatie/verbouwing). Eendenkooi: Q2 conform andere jaren.
Implementatie van een recreatieve infrastructuur Yerseke Moer (beleefpunten), mede ingezet door een gebiedsproces en in samenwerking met o.a. het Geopark Schelde Delta.	Gerealiseerd. Bouw afgerond met officiële opening in maart 2026.

Het bescheiden infopunt in Oranjezon wordt geoptimaliseerd.	Gerealiseerd. Aankleding bij entree en ticketautomaat en introductie speurtocht kinderen. <i>(afbeelding in bijlage)</i>
Planvorming en projectvoorbereiding voor herplaatsen van een uitkijktoren in Oranjezon.	Nog in planvormingfase om focus en voorrang te geven op project Strandroute (zie onder) en groot onderhoud en renovatie gebouwen entree Oranjezon.
Herinrichting strandpad tot belevingsroute in Oranjezon.	Planvorming en projectvoorbereiding. Regelmatig overleg met diverse stakeholders met inmiddels definitieve uitkomst en ondertekening betrokkenen. SOK ondertekend en natuuronderzoek afgerond. Uitvoering in 2026.

Natuur- en cultuurhistorie

Jaarplan 2025	Verantwoording 2025
<ul style="list-style-type: none"> In 2025 worden de volgende (online en offline) middelen ingezet: Ieder kwartaal het Beschermersmagazine ZEEUWS LANDSCHAP Verzending van een e-mail nieuwsbrief ca. 8x per jaar (gesplitst naar Beschermers en potentiële Beschermers/andere abonnees) Jaarrond bijhouden van de website hetzeeuwselandschap.nl dmv nieuwe/actuele content, zoekmachinemarketing (organisch en Google Grants) en actueel aanbod van excursies en routes Sociale media-middelen Facebook en LinkedIn. Groei van volgers, substantieel bereik en interactie plus verkeer naar de website zijn belangrijke doelstellingen Proactieve en reactieve perscontacten Beantwoording van consumentenvragen via infomail, direct message / socials Rapportage/dashboards omtrent websitebezoek en campagnes Aanpassing van informatiepanelen / bebording in kader van educatie en publieksmanagement (zie eerder) 	<p>Gerealiseerd <i>(zie afbeeldingen)</i></p> <p>Gerealiseerd; 9.500 abonnees (groei van 34%). Fifty fifty wel/niet Beschermers</p> <p>Gerealiseerd; 173.000 bezoekers (groei van 9%)</p> <p>Gerealiseerd: volgers Facebook 8.350 (+28%) en LinkedIn 4.788 (groei 16%). Bereik respectievelijk 1,6 miljoen en 310.000.</p> <p>Lokale pers en nationale pers, bv. Vroege Vogels, Binnenstebuiten</p> <p>Gerealiseerd</p>
<p>In 2025 wordt ten aanzien van <u>vrijwilligers</u> gewerkt aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> Opzet van een aantal nieuwe groepen beheervrijwilligers, inclusief werving, training en materialen 	<p>Gerealiseerd.</p> <p>Nieuwe beheergroep in Retranchement, tweede beheergroep Vogelkers Oranjezon, Broedvogelbeschermers overgenomen vanuit het Groene Strand Project, beheergroep Veldstation</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Uitbreiding en implementatie van de nieuwe vrijwilligerspool gastheren/gastvrouwen voor het bezoekerscentrum in Saeftinghe • Werving gastheren/vrouwen en gidsen in overige gebieden (ivm leeftijd/gezondheid uitstroom opvangen door nieuwe instroom) • Inhoudelijke trainingen (bv. Hedwigepolder, Geopark, kinderen algemeen, BHV) • Organisatie van een HZL vrijwilligersdag (vanaf 2024 afwisselend in de oneven jaren een vrijwilligersdag en even jaren een Beschermersdag) • Relatiemanagement met gehele vrijwilligersbestand 	<p>Verdronken Land van Saeftinghe opgericht. Er is een vrijwillige BOA aangenomen in Noord en een vrijwillige BOA/schipper die de Hoge Platen in de gaten houdt.</p> <p>Inwerken en aangroei gastheren/vrouwen, oa via doorschuiven oudere gidsen naar gastheerschap in Saeftinghe; in Oranjezon nieuwe gastheer en werving.</p> <p>Nieuw (doorlopend) opleidingsvorm in Saeftinghe. Inhoudelijke trainingen: EHBO, Reanimatie/AED & inhoudelijke thema-avonden in Saeftinghe, BHV voor gastheren- en vrouwen, Veldhulpverlening voor vrijwilligers Noord, motorkettingzaag cursus vrijwilligers noord, werken met de een-assige bosmaaier voor noord- en zuidvrijwilligers, cursus Landschapslezen, werving voor gidsencursus tot Geogids van het Geopark Schelde Delta</p> <p>Vrijwilligersdag op 23 mei bij Hoeve van der Meulen en Versvliet. Periodiek contact met alle vrijwilligersgroepen incl. startbijeenkomsten excursie- en beheerseizoen (live, mail, telefonisch)</p>
<p>In 2025 dragen we op het gebied van <u>samenwerking met andere partners</u> bij aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zeeuwse Ankers: HZL steunt het gedachtegoed van dit samenwerkingsverband en neemt deel aan overleggen. Voor de Zeeuwse erfgoedlijnen wordt waar relevant de relatie tussen landschap, natuur en cultuurhistorie gelegd en gecommuniceerd. HZL levert 4 verhalen voor het webplatform • Samenwerking met Geopark Schelde Delta. We dragen als ambassadeur van Geopark bij door de verhalen over ontstaansgeschiedenis van gebieden (geosites) beter zichtbaar, beleefbaar, educatief en begrijpelijk te maken voor bezoekers. Dit doen we o.a. in de Yerseke Moer, Oranjezon en Saeftinghe • Deelname aan werkgroep Educatie van NPO, waarin bekeken wordt hoe de beschikbare gelden zo effectief mogelijk ingezet kunnen worden voor educatie en recreatie in de Oosterschelderegio • <i>Samenwerkingsverband 'De Zeeuwse Natuur' en onderliggende traject 'Natuurbranding & -beleving' incl. 'Campagne coördinatie' die gecontinueerd wordt (de inzet van HZL die valt onder De Zeeuwse Natuur is niet meegenomen in deze IKS-aanvraag).</i> 	<p>Gerealiseerd</p> <p>https://zoeken.collectiezeeland.nl/verhalen/oranjezon?nav_id=1-1&index=460&imgid=327270777&id=327462020</p> <p>https://zoeken.collectiezeeland.nl/verhalen/yerseke-moer?nav_id=1-1&index=459&imgid=327270759&id=327461549</p> <p>https://zoeken.collectiezeeland.nl/verhalen/het-lichten-van-de-zee?nav_id=1-1&index=457&imgid=327266595&id=327453003</p> <p>https://zoeken.collectiezeeland.nl/verhalen/achter-de-schermen-bij-een-eendenkooi?nav_id=1-1&index=456&imgid=327266591&id=327452998</p> <p>Regelmatig over en weer contact met Geopark, oa presentatie Walter Jonkers tijdens vrijwilligersdag, input Geopark ten behoeve van nieuwe expo Saeftinghe en gedurende het project Yerseke Moer.</p> <p>Gerealiseerd. Inclusief planvorming en concreet project voor 2026 educatieve materialen eendenkooi.</p>

Bijlage 7 - Inhoudelijke verantwoording Integrale kostensubsidie 2025

Bijdragen op provinciaal niveau

Overleg over en bijdragen aan provinciale dossiers

Jaarplan 2025	Verantwoording 2025
<p>Regulier overleg waar HZL onder andere bij betrokken is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Provinciale Commissie voor de Groene Ruimte (PCGR) • Faunabeheereenheid Zeeland • Algemeen bestuur Nationaal Park Oosterschelde • Bestuurlijk overleg natuur- en milieuorganisaties • Werkgroep natuurbeheer • Soortenwerkgroep • Ad-hoc werkverbanden natuur en landbouw • Overleggen over energietransitie • Bijdrage aan uitwerking provinciale thema's (w.o zeegroentesnijden, verwilderde katten) • Bossenstrategie • Versnelling natuurnetwerk • Behandeling van grondtransacties • Coördinatieoverleg natuurorganisaties en Zeeuwse overheden; • Ambtelijk en bestuurlijk overleg Stikstof en NPLG • Overleg Zoetwater • Overleg Klimaatadaptatie • Ambtelijk overleg Kustvisie én evaluatie Zeeuwse Kustvisie • Visserij Initiatief Zeeland (VIZ) 	<p>Het Zeeuwse Landschap heeft een deelname aan een groot aantal reguliere werkgroepen en wordt daarnaast veel betrokken of gevraagd deel te nemen aan diverse ad-hoc werkgroepen en bijeenkomsten. Ook in 2025 zijn hier veel uren in gaan zitten van de adviseurs van Het Zeeuwse Landschap.</p> <p>Zo is er dit jaar veel aandacht gegaan naar de gebiedsprocessen, de faunabeheerplannen, N2000 beheerplannen van de Deltawateren, stikstof en het programma landelijkgebied. En zijn we betrokken bij de verkenning van kerncentrales en de defensie, waarin gekeken wordt of deze in Zeeland passend zijn.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Overleg mbt verlenging en vernieuwing beheerplan Natura2000 Deltawateren • Beheer (waaronder het burenoverleg) Neeltje Jans • Gebiedsproces Welzinge en schorepolder • Coalitie Delta Natuurlijk • Bijeenkomsten m.b.t. Actieplan Kustbroedvogels • Bijeenkomsten PAGW (Programmatische Aanpak Grote Wateren) • Kader logie-accomodaties • Bijeenkomsten ruimtelijke puzzel (=ordering) zoals uitwerking van de novex 	
<p>De realisatie van de resterende hectares van het Natuurnetwerk Zeeland is een stevige opgave waaraan ook door HZL aan wordt gewerkt. Jaarlijks vinden er gebiedsuitbreidingen plaats door HZL als zelfstandige partij uitgevoerd en bij <i>grondruilingen</i> via het kavelruilbureau. Daarnaast worden er jaarlijks vele andere wijzigingen in de grondportefeuille doorgevoerd, waaronder de vestiging van zakelijke rechten, het doorvoeren van grenscorrecties, verpachtingen etc. Dit betreft naast ureninzet door het team grondzaken ook ureninzet vanuit diverse disciplines andere binnen HZL.</p>	<p>In 2025 heeft HZL twee aankopen binnen het natuurnetwerk kunnen realiseren, waarvan één middels een kavelruil. In totaal is 6,3 ha. natuur toegevoegd aan het natuurnetwerk. Met twee partijen is overeenstemming bereikt waarbij de transactie in 2026 plaatsvindt. Daarnaast zijn er enkele zakelijke rechten gevestigd voor nieuwe leidingen in bestaande leidingstraten.</p>
<p>Nieuwe uitdagingen waar we als natuur voor staan, zoals stikstof, verdroging, recreatieve druk en energietransitie, waar HZL in diverse overlegplatforms en samenwerkingsverbanden meedenkt en meedoet, zijn pijlers die meegenomen worden in onze communicatie.</p> <p>Op strategisch niveau vindt dit plaats middels extern beleid, waarbij we door actief deel te nemen aan beleidsprogramma's en projecten inspraak leveren op beleidsvoornemens van derden en deze beïnvloeden met de HZL-standpuntbepaling betreffende het thema. Hieronder valt ook het beoordelen van en leveren van inspraak en/of het opstellen van zienswijzen ten aanzien van relevante omgevingsplannen die mogelijke knelpunten en kansen leveren voor de natuur en landschap in Zeeland en/of HZL.</p>	<p>In 2025 heeft HZL iedere bijeenkomst betreft de externe werkgroep stikstof bijgewoond, is nauw betrokken bij de verkenning betreft kerncentrales en heeft in de gebiedsprocessen rond de kop van schouwen en de manteling actief en constructief deelgenomen en bijgedragen.</p> <p>Er zijn diverse zienswijzen namens HZL uitgegaan, betreft; een betreffende de nota ruimte, een betreffende programma landelijkgebied. Daarnaast hebben we constructief bijgedragen aan het afronden van de discussie zeeegroente.</p>

Bijlage 7 - Inhoudelijke verantwoording Integrale kostensubsidie 2025

Incidentele bijdrage IKS 2025 Grenspark Groot Saeftinghe en Hedwigepolder

Jaarplan 2025	Verantwoording 2025
Realisatie onthaalpoort Emmadorp; Afstemming over de planvorming en realisatie renovatie Bezoekerscentrum in samenwerking met de partners in het bijzonder de gemeente Hulst	Omgevingsvergunning verleend. Aanbesteding gestart.
Het ontwerp van de vogelkijkhut realiseren op een nieuwe en betere locatie en hierbij ook de aandacht voor de mogelijkheid ook de verbindingroute aantrekkelijker te maken met mogelijkheden voor vogelaars en recreanten.	Ontwerp opgesteld. Vooroverleg met leidingbeheerders.
Ontwikkeling en afstemming invulling Panoramatoren met PZ: HZL denkt graag mee in de ontwikkeling van het onderdeel natuurexpositie en afstemming over de op te stellen randvoorwaarden die ervoor zorgen voor een goede balans tussen recreatieve voorzieningen en de natuur in het gebied.	Overleg gehad over invulling en afstemming invulling Panoramatoren.
Planvorming voor een kwaliteitsimpuls toeristische voorzieningen in de gebieden van HZL als onderdeel van Masterplan Parkhart Groot Saeftinghe.	Planvorming en realisatie van het natuuravontuur: Een ontdekkingstocht waarbij kinderen de natuur op een speelse en interactieve manier beleven. Bewegwijzering Ruige Laarzenroute en Plankierpad. Informatie over route verspreid onder streekholders.
Afronden functiestudie schaapskooi Emmadorp en invulling geven aan de uitkomst van de functiestudie.	Functiestudie afgerond. HZL heeft op basis van bovenstaande informatie besloten om in eerste instantie verder te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn van natuurkamperen op deze locatie en lijkt hiervoor een partner te hebben gevonden in de NTKC, (meer informatie Over de NTKC - NTKC) een vereniging waarbij recreatie en natuurherstel en -behoud samengaan.
Inzet en inbreng bij de planvorming en realisatie bij uitwerking van de Scheldepolders als onderdeel van de gebiedsagenda van het Grenspark. Daarbij adviseren op het integreren van natuur en natuurinclusiviteit.	Bijdrage aan het NIZB o.a. door monitoring en advies natuur inclusieve landbouw in werkgroep. Presentatie informatie aan streekholders.

De vergoeding die HZL ontvangt is gebaseerd op de inzet van de projectleider in 2025 voor 800 uur.

De projectleider heeft zich in 2025 ingezet voor de taken zoals in het jaarplan overeengekomen voor in totaal 970 uur.

<i>Werkzaamheden</i>	<i>Uren</i>
Vernieuwen expositie BCS	132
Functiestudie Schaapskooi	28
Nieuwe vogelkijkhut Saefthinghe	75
Ontwikkeling BCS als onthaalpoort	278
Coördinatie en afstemming*	457
	970

* De uren coördinatie en afstemming hebben betrekking op de inzet van de projectleider binnen HZL in het kader van de planvorming van de projecten als onderdeel van de Interreg aanvraag alsmede andere onderwerpen die aan de orde zijn binnen het Grenspark.

Tevens betreft het de inzet van de projectleider in de coördinatie en afstemming tussen de samenwerkingspartners, waarbij ook inhoudelijk wordt bijgedragen in werkpakketten van andere partners binnen de Interreg.

Naast de afstemming met de samenwerkingspartners heeft ook voor diverse onderwerpen afstemming met de omgeving plaats gevonden.

Bijlage 7 - Inhoudelijke verantwoording Integrale kostensubsidie 2025

Incidentele bijdrage IKS 2023 - 2028 Waterdunen

Jaarplan 2025	Verantwoording 2025
Ontwikkeling excursieprogramma / activiteiten incl. overleg regionale partners	Gerealiseerd. Nieuwe kinderexcursies waarin ontdekkend leren centraal staan. Die excursie is ook opgenomen in het reguliere programma. Bioblitz, nieuwe zegenexcursie en Nacht van de Nacht activiteiten groot succes. Vogelbingokaart voor jonge bezoekers Waterdunen.
Afstemming met Molecaten, gemeente, toeristische informatiepartijen en andere partijen in het gebied	Gerealiseerd. Diverse contacten geweest met diverse partijen (partners, geïnteresseerden, pers, ondernemers). Nieuw foldermateriaal aangeboden.
Werving, training en relatiemanagement vrijwilligerspool	Gerealiseerd. Pool is aangevuld met 3 nieuwe gidsen en 1 gastheer. Er zijn diverse bijeenkomsten voor actualiteiten en doortraining. Periodiek (relationeel) contact en overleg met de diverse vrijwilligers.
Opvolging excursieaanvragen	Gerealiseerd. Uitgevoerd 36 groepsexcursies op aanvraag (uiteenlopende gezelschappen) en 36 excursies geboekt via website. Een veelvoud van de aanvragen is in behandeling genomen om tot een passend aanbod te komen.
Overall (online) communicatie over excursiemogelijkheden	Gerealiseerd, integraal onderdeel van alle communicatie activiteiten, zowel via HZL diverse kanalen als via derden/platforms bekend gemaakt (Badkoerier, Gastvrij WestZeeuws Vlaanderen, ZeelandVisit en Zeeuws-Vlaams Advertentieblad.)

Contact

Brugstraat 51
4475 AN Wilhelminadorp

 Stuur ons een mail

 0113-569110

Ma t/m do 9.00-16.30
Vr 9.00-12.30

Sluit je aan

Word Beschermmer

Steun het Zeeuwse Natuurfonds

Geef een cadeau Beschermerschap

Word Beschermmer voor het leven

Doe vrijwilligerswerk

Direct naar

Natuurgebieden

Activiteiten

Routes

Projecten

Blijf op de hoogte

Leuke tips, mooie routes en handige weetjes.
Met onze nieuwsbrief die 8 keer per jaar
verschijnt kun je zó de natuur in.

[Inschrijven](#) →

Gratis magazine

Ben je liefhebber van natuur? Dan mag je ons
magazine vol foto's, achtergrondverhalen en eropuit

[VRAAG GRATIS AAN](#) →

Colofon

ZEEUWS LANDSCHAP is een uitgave van Stichting Het Zeeuwse Landschap. Het magazine verschijnt viermaal per jaar en wordt toegezonden aan Beschermers van de stichting. Overname van artikelen en illustraties alleen met toestemming van de redactie met bronvermelding.

Winter 2025 | 41e jaargang nr. 4

Redactie: Jeanine Dekker (eindredacteur), Marcel Klootwijk, Rianne Moes, Esther van Vonderen (hoofdredacteur).

Aan deze editie werkten verder mee:

Nanda van den Berg, Amke Bogers, Sanne van Haarlem, Erik Speksnijder, Suzanne van de Straat, Jan Tuin, Alex Wieland en Gerard Wösten.

Fotografie: beeldbank Het Zeeuwse Landschap tenzij anders aangegeven.

Coverfoto: velduil (foto Marcel Klootwijk)

Achtercover foto: Marcel Klootwijk

Vormgeving en productie: Nilsson Agency

Oplage: 8.700

Digitaal op de hoogte blijven?

Voor meer nieuws volg ons op en of meld je aan voor onze emailnieuwsbrief op [hetzeeuwselandschap.nl/nieuwsbrief](mailto:info@hetzeeuwselandschap.nl).

Het werk van Het Zeeuwse Landschap wordt mede ondersteund door

Het Zeeuwse Landschap maakt deel uit van

Contactgegevens

Stichting Het Zeeuwse Landschap
Brugstraat 51, 4475 AN Wilhelminadorp
0113 – 569110

info@hetzeeuwselandschap.nl
hetzeeuwselandschap.nl

Het Zeeuwse
Landschap

Cultuurhistorisch monument Hoeve van der Meulen

CULTUUR & LANDSCHAP

Hoeve van der Meulen is een cultuurhistorische parel uit de 17e eeuw. Dit type boerderij is een van de oudste die nog in Zeeland te vinden is. Dankzij de hoge ligging op een kreekrug behoort de omgeving van 's Heer Abtskerke tot de oudst bewoonde delen van Zeeland. Op en rondom de hoeve is te zien hoe er honderden jaren lang geboerd is: bewoning en akkerbouw liggen op de hogere delen en de weilanden op de lager gelegen, natte poelgronden. Stap terug in de tijd en ervaar het oude Zeeuwse cultuurlandschap.

FLORA & FAUNA

Op het erf rond de hoeve broeden tal van zangvogels, zoals tijtfa, winterkoning en celti's zangers. Maar ook de groene specht bouwt hier zijn nest in de hollen van oude bomen. In de kapschuur zit regelmatig een kerkuil en een steenuil. bezoekt af en toe de boomaard. Op de akkers zitten roodborstspuit en gele kwikstaart. De blauwborst laat zich in het vroege voorjaar in de rietkragen horen.

Toegang

- Wandelen tussen zonsopkomst en zonsondergang op de wandelpaden.
- Houden aangrijpingspunt op de Visiebergroete en Boomaardroute.
- Geen handien toegestaan op de Waterroute.

HELP MEE Stichting Het Zeeuwse Landschap beschermt natuur, landschap en erfgoed in de Provincie Zeeland. Help mee om dit zo mooi te houden en steun ons met een gift, Beschermerschap of vrijwilligerswerk. hetzeeuwse.nl

Hoevedoel:
Hoevedoelen worden hier in de hulle oude bomen in de kapschuur.

Akkerbouw:
Akkerbouw wordt hier met in oude maatschappelijke ritmen en oogstcycli.

Groenebedden:
Op de veldweiden worden jaarlijks meer dan 60 verschillende groenen gemaakt. Naast elkaar staan hier vens, bodembedders en grasen.

Naakte lathyrus:
Naakte lathyrus heeft vroeger uitkomst voor op granenland en klovenland.

Hoeve:
De Hoeve van der Meulen in vogelvlucht.

Zwartrups:
Vandaag het tweede jaar in de oude menselijke jang van de meulens.

BOEREN ERFOED

Op deze boerderij is drie generaties lang geboerd door familie van der Meulen. Zij hebben hun land buiten de ruitverkeering gehouden. Hierdoor zijn de omliggende landerijen met karakteristieke boemaarden, kleinschalige akkers en holtebottige weilanden met hegen behouden gebleven.

In 2006 heeft Het Zeeuwse Landschap de monumentale boerderij in vervallen staat gekocht. De gebouwen, zoals het woonhuis, de bakkeet en het varkenskot zijn in oorspronkelijke stijl gerestaureerd.

Het Zeeuwse Landschap is nu de restauratie op zoek gegaan naar samenwerkingen die passen bij het karakter en de historie van de boerderij en haar omgeving. Zo worden vakantieverblijven verhuurd

via BuitenLeven en wordt grond verpacht aan een Herenboerderij.

HERENBOERDERIJ

Sinds 2024 is op Hoeve van der Meulen een Herenboerderij gewaagd. Dit is een collectieve boerderij waarvan meer dan 200 huishoudens samen eigenaar zijn. Veel leden werken mee op het land of zijn op een andere manier actief betrokken bij de boerderij. Naast de groenebedden zijn er ook weides met dieren, fruit- en notenland, een kruidentuin en voedselbosstrook. Het ecosysteem wordt versterkt door wadi's en hagen, zorgvuldig ingepast in het landschap. Met respect voor mens, dier en natuur wordt hier gevestigd aan natuurinclusieve landbouw en versterking van de biodiversiteit. Niet alleen mensen, maar ook geveit is het motto.

De Vlaamse Nederlandse Schelde-Delta is een uniek gebied. De grootste natuurreservaten, de drie natuurparken en het oorspronkelijke getijdeterrein met water en het leven met het water is overal te vinden. Toegankelijk in het winterseizoen met de gratis fietsroutes. Het gebied is een uniek gebied met een rijk en divers landschap. Het gebied is een uniek gebied met een rijk en divers landschap. Het gebied is een uniek gebied met een rijk en divers landschap.

Natuurgebied Plaskreek

De Plaskreek is een overblijfsel van een oude getijdeweide van de Westerschelde. Tegenwoordig is het een afgesloten kreekrug met een uitwatering op de Westerschelde. Het gebied is in 2024 opnieuw ingericht voor kustbroedvogels.

BROEDELANDEN

Er zijn recentelijk twee broedelanden met een schelpenlaag aangelegd, die ruimte bieden voor kustbroedvogels. In het eerste jaar broeden hier al soorten als bontbekplevier, zwartkopmeew en kluit. Deze soorten houden van kale grond om op te broeden. In de weilanden naast de kreekrug broeden Kievieten en tureluurs.

FAUNA

Het kreekrug wordt veel gebruikt als hoogwatersluchtplaats door steltlopers zoals de rosse grutto en scholekster. In de wintermaanden overwinteren er veel pijlstaarten, smienten en ruiters. In het voorjaar zingen er veldweeuwen en graspiepers boven de weides en zie je de roodborstspuit zitten op de paaltjes.

FLORA

De weides rond de kreekrug zijn kruidrijk met veel bloeiende planten zoals rode oegentroost en kattendoorn. Ook groeien er planten die een brak en zilt milieu gewend zijn zoals aardbeiklaver en zilte rus. In de zomermaanden groeien er verschillende soorten orchideeën. Zelfs de zeer zeldzame bergnachtorchis is hier aangetroffen.

Aardbeiklaver

Kluit

HELP MEE Stichting Het Zeeuwse Landschap beschermt natuur, landschap en erfgoed in de Provincie Zeeland. Help mee om dit zo mooi te houden en steun ons met een gift, Beschermerschap of vrijwilligerswerk. hetzeeuwse.nl

Natuurgebied Baarzandse Kreek

De Baarzandse kreek is ontstaan na de dijkdoorbraak in 1585 tijdens de Tachtigjarige oorlog. Om de vijand op afstand te houden werden de dijken doorgekapt en verbreedde de 'Groenedsche watergang' zich tot deze kreek. In 1613 werd de polder weer bedijkt en bleef de kreek over. Eind vorige eeuw werd het omliggende land als landbouwgrond ingericht en een groot deel van de kreek is nu natuurgebied.

VOGELS

Het afwisselende landschap van groot open water, reektragen en weilanden zijn een magnet voor vogels. Jaarond zijn hier grote aantallen watervogels te vinden om te rusten, broeden of te overwinteren. Grote aantallen ganzen en eenden maken in de trekperiode en de winter maanden gebruik van de grote plas. In de reektragen komen vogels als de reetzanger, kleine karekiet en cetti's zanger tot broeden. In de aangrenzende weiland broeden scholeksters, roodborsttaputen en gele kwikstaarten.

Tijdens de vogeltrek gebruiken veel steltlopers het gebied om op te vetten. Je kunt dan grote aantallen kemphanen, watersnippen en bosruilers tegenkomen. Het is levens en van de weinige gebieden waar je in de winter en tijdens de trek grote aantallen lilaandse grutto's kunt waarnemen. Regelmatig worden er zeldzame vogels waargenomen zoals witvleugel- en wipwangsters, steekluut en grote grijze snip.

FLORA

Door de grote verscheidenheid aan biotopen kent het gebied en bijzonder gevarieerde plantengroei. Door de begrazing krijgen ook soorten als wildgerst, kamgras en goudfuif de kans. Een aantal bijzondere soorten die in de weilanden groeien zijn klavervreter,

rode egentroost, adderling en zilt toerkruid. En op de droogvallende oevers komt soms massaal het eenjarige fraai duizendguldenkruid voor. Ook soorten van brakke omstandigheden als aarbeeklaver en goudroosje komen er voor. In de maanden mei en juni bloeien er rietorchis en bijenorchis.

BEHEER

Om de vegetatie kort te houden wordt er gewerkt met seizoensbegrazing met runderen en aamvleed hooien. De broedeilanden worden na het broedseizoen weer gemaaid zodat ze geschikt blijven voor kust-broedvogels zoals de kluit en de visliet. De poete poelen in het gebied worden met enige regelmaat gebaggerd om ze geschikt te houden voor amfibieën.

Gele kwikstaart

Kemphaan

Roodborsttapuit

Brede omk

Adderling

Baarzandse Kreek

HELP MEE Stichting Het Zeeuwse Landschap
Bescherm natuur, landschap en erfgoed in de Provincie Zeeland. Help mee om dit zo mooi te houden en staan ons met een gift, beschermerschap of vrijwilligerswerk.
hetzeeuwse.nl

